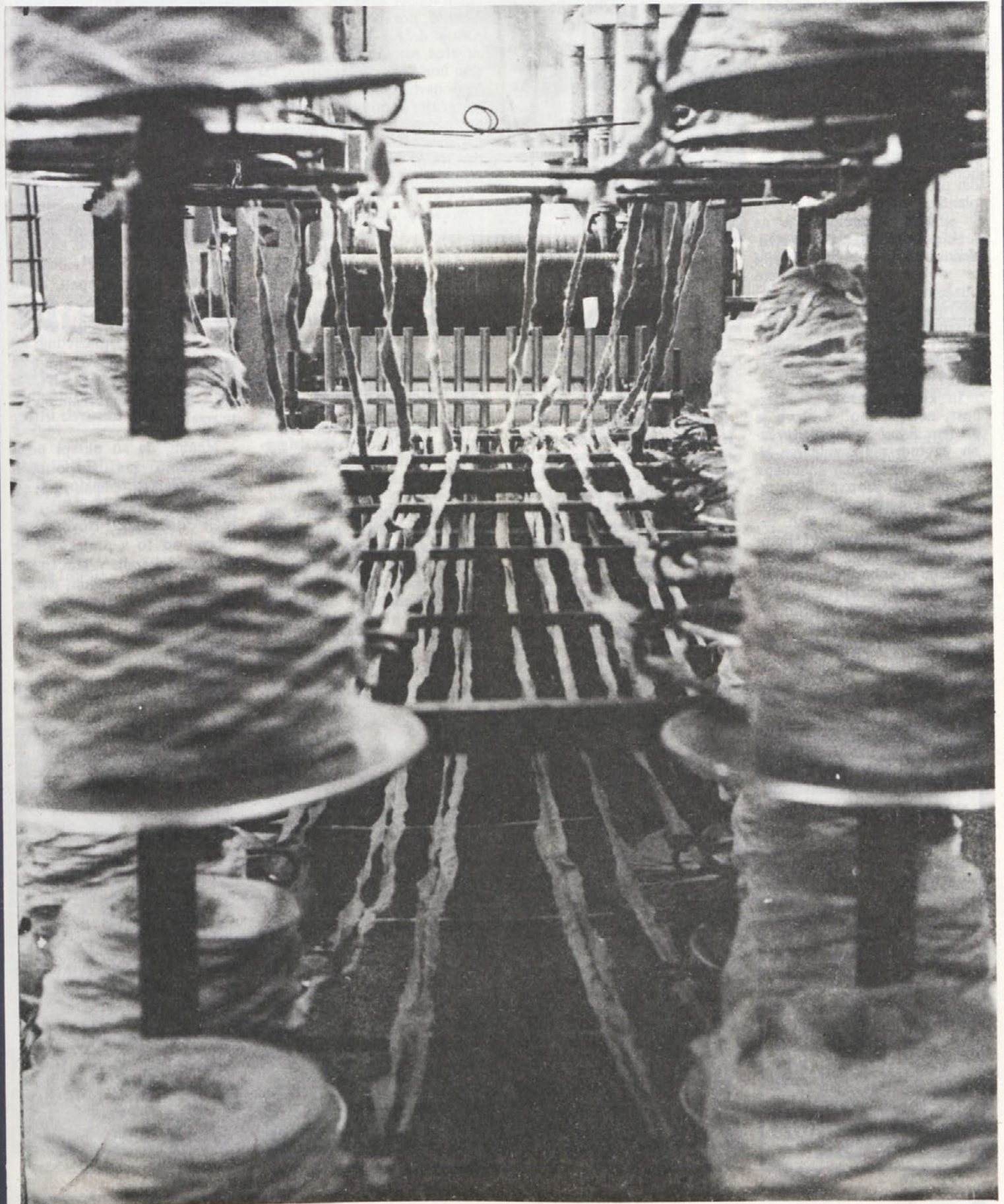


GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

ŠT. ¹²10 — LETO VIII. — SEPTEMBER 1980



Trenutno stanje zahteva več dela in manj brezplodnega govorjenja!

Prejšnji teden so imele temeljne organizacije Novoteksa izredne seje delavskih svetov. Tema je bila povsod enaka: problemi v zvezi z izpolnjevanjem planov proizvodnje in prodaje, predvsem izvoza. Napačni opazovalec bi se ob tem vprašal: zakaj naenkrat „izredno“ stanje v tovarni, saj je komaj minilo poletje, ko smo v vseh temeljnih organizacijah zabeležili dobre, če že ne odlične rezultate? Verjetno je eden izmed vzrokov za „izredno“ stanje ravno dober poslovni rezultat, ki nas je v zadnjih mesecih uspaval, da smo pozabili, da ima leto dvanajst in ne samo šest mesecev. K temu subjektivnemu vzroku je treba dodati še enega: nedisciplino. To srečamo v vseh tovarni, na vseh ravneh.

Poglejmo samo dva ekstremna primera:

- ne spoštujemo dogovorjenih proizvodnih rokov (beri: ni planske discipline);

- delovna disciplina je na težki preizkušnji, zlasti na režijskih delovnih mestih. Človeku se vsiljuje vtis, kot da smo pozabili, kaj je to delo oz. delovna disciplina. Zdi se, da je posameznikom edini motiv preživeti osem ur v tovarni, pravo delo pa naj se začne šele doma ali pri honorarnem delu.

In kje tiče vzroki za ležernost, nedisciplino? Gotovo je pri tem največ nedograjen, včasih pa tudi prekompleksiran sistem delitve osebnih dohodkov v neposredni proizvodnji in režiji. Na tem področju smo zagazili silno globoko, saj je n. pr. samo v TOZD Tkanina (opomba: v ostalih TOZD in obratih je stanje podobno) ob številnih skupnih službah, kar okoli 50 % režijskega dela. Nevzdržno, in to dvakrat:

- prvič kot stroškovni vidik (beri: ob isti skledi je preveč lačnih ust);

- drugič: preštevilna režija

ob neučinkovitem sistemu nagrajevanja ni sposoben organizator proizvodnega oz. poslovnega procesa, temveč ga v nekem smislu celo „koči“, ker se običajno strokovno „zafilozofira“, namesto da bi iskala enostavne, vendar trajne organizacijske rešitve s polno odgovornostjo za opravljeno delo.

Seveda bi bilo napak za vse kriviti samo neizdelan sistem nagrajevanja. Ta je toliko pomemben, ker je v naši moči, da ga dogradimo oz. spremenimo. Zato je eden glavnih ukrepov: ukiniti dosednji način učinkovitosti za režijske delavce po obratih in namesto tega vpeljati star, že preizkušen način nagrajevanja režije, t. j.: učinkovitost režijskih delavcev naj bo odvisna od doseganja dnevnih planov proizvodnje izmene, oddelka oz. obrata.

Menim, da ta sistem nikakor ni v nasprotju z izhodiščno idejo o nagrajevanju, ki jo kot nalogo pred nas nalagajo sindikati. Nasprotno, ta „naša merila“ so samo del take naloge. Še več: čimprej je treba izdelati

tudi bolj konkretna merila za delitev OD za delavce v skupnih službah.

Drugi sklop vzrokov za „izredno“ stanje tiči v neizpolnjevanju izvoznih obvezah. Treba je namreč pozabiti na čase, ko nam je država dajala več pravic za uvoz surovin in opreme kot smo imeli dejanskih potreb. Da ne ponavljamo osnovne družbene težnje, je potrebno trenutno in v perspektivi uvoz pokrivati z izvozom. Že v juniju smo ob devalvaciji dinarja naše interne stabilizacijske programe dopolnili s konkretnimi številkami o povečanem izvozu v drugem polletju. Vendar, številke so ostale le na papirjih. Proizvodnja: namesto da bi se povečevala, se je zlasti v metražni proizvodnji konstantno manjšala! Z manjšanjem proizvodnje pa niso ogroženi samo neizpolnjeni izvozni programi, ampak tudi plan gibanja dohodka in osebnih dohodkov, ki so še zlasti občutljivo področje, ker smo letos sprejeli nalogo, da v skladu z rastjo dohodka dvignemo naše osebne dohodke na regionalni nivo.

Tako pa smo doživeli v zadnjih treh mesecih naslednji paradoks: rast osebnih dohodkov, a padec proizvodnje. Zakaj in od kje ta fenomen? Verjetno so prevladoval „določene strukture“, ki so uspele opravičiti nizko proizvodnjo z milijon izgovori, samo da bi opravičili rast osebnih dohodkov. Metali smo si pesek v oči, kajti Novo-

teks mora še naprej prodajati metre blaga, komade hlač, ne pa opravičila, saj od teh ni dohodka.

Tretji sklop, ki zahteva „izredno“ stanje oz. takojšnja akcija, je neprestana rast nekaterih fiksnih stroškov (energije), katerih rast pa na žalost ni v naših močeh. Proti tej rasti se lahko samo deloma upremo, in to z večjo proizvodnjo, da bodo stroški po enoti proizvoda nižji.

Ugotovitve vseh delavskih svetov na izrednih sejah so bile enotne: do konca leta so še slabi štirje meseci. Zato si ne smemo dovoliti presenečanja v negativnem smislu ob zaključnem računu. V ta namen je potrebno takoj ukrepati, da bi povečali proizvodnjo, z njo izvoz, dohodek, pa tudi osebne dohodke. Vsi sklepi izrednih sej (v nadaljevanju objavljamo tudi sklepe delavskega sveta TOZD TKANINA) so naravnani prav v to smer.

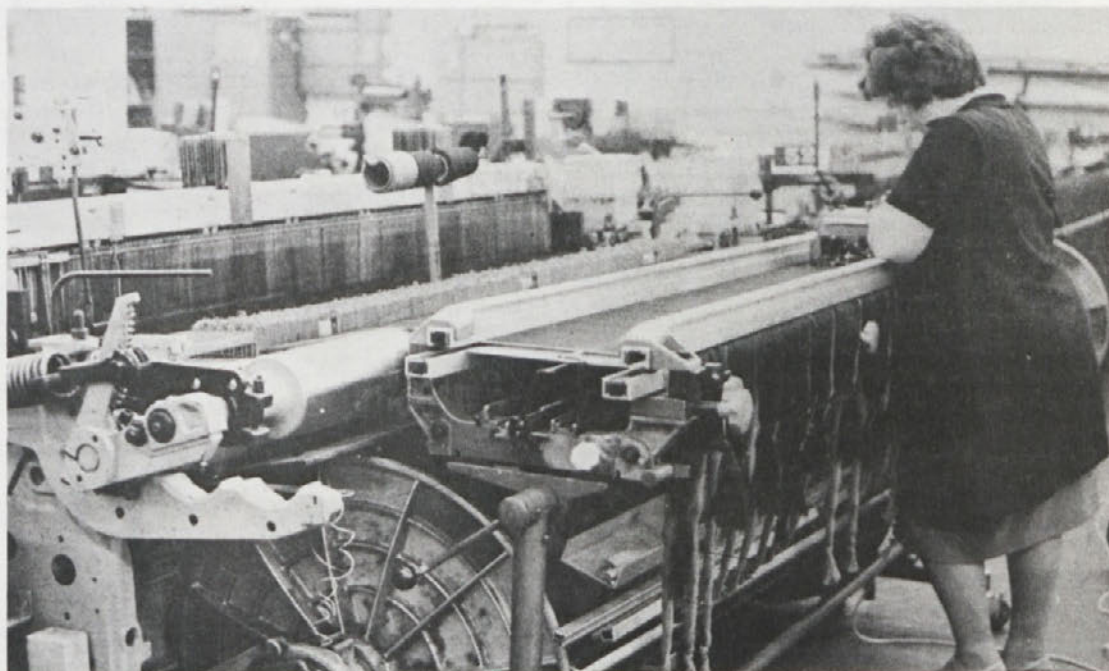
Menim, da so ukrepi prišli pravočasno, zato ni potreben noben preplah, ampak zgolj samo delo in ponovno delo ter večja disciplina. Novoteksovi delavci so to v preteklosti že večkrat dokazali. V tem smislu je treba z optimizmom gledati na pričakovane rezultate tega „izrednega stanja.“



SLAVKO PAVLIN

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Iz haja vsako zadnje sredo mesecu v nakladi 2500 izvodov. Glasilo ureja izdajateljski svet v sestavi: Činko Šintler (predsednik), Danilo Kovačič, Mladen Radojčin, Martina Vidic, Mojca Peroci, Jana Jovič, Bojan Pureber, Jože Klobučar in Mirko Albijanič. Glavni in odgovorni urednik: Danilo Kovačič. — Uredništvo: NOVOTEKS, Novo mesto, Foersterjeva 10. — Časopisni stavek, filmi in prelom: DITC Novo mesto, TOZD Dolenjski list; tisk TOZD Tiskarna Novo mesto.



Prisukavanje osnove — naš vsakdanjik . . .



Navitki, navitki, navitki — kamor seže pogled . . .

Nujni ukrepi v TOZD Trgovina

Sklepi izredne seje delavskega sveta temeljne organizacije TKANINA, ki je bila v četrtek, 4. sept. 1980 ob 6.30 v sejni dvorani DO.

DNEVNI RED:

1. problematika proizvodnje, prodaje in surovin.

Delavski svet je sprejel naslednje

SKLEPE:

1. začasno se ukine koriščenje vseh dopustov in prostih dni med tednom, izjemoma jih lahko odobri vodja obrata.

2. V roku desetih dni morajo biti izdelani normativi za vse režijske delavce in sicer tako, da bodo vezani na doseganje proizvodnih planov posameznih izmen in oddelkov. Hkrati se ukine od septembra dalje mesečna učinkovitost. Pri postavljanju normativov naj se upošteva posebnosti posameznega obrata, če so te bistvenega pomena. Za izdelavo normativov se zadalži Dolinar Martina, Danev Sava in vodje obratov.

3. Uvede se dnevne raporte vodij izmen in vodij obratov, kjer poročajo o doseganju planov in ostale problematike. Vodje izmen so dolžni biti 10 minut pred začetkom dela na delovnem mestu, da se s predhodnim vodjem izmene pogovore o tekoči problematiki in nemotenem delu na prehodu izmene.

4. Zaradi izjemnega stanja se uvede v šivalnici vsak drugi dan

12-urno delo. Za tiste šivalke, ki zaradi kakršnihkoli objektivnih razlogov ne smejo delati 12 ur, je delovna tudi sobota. Predlog novega začasnega nagrajevanja v šivalnici se pripravi do ponedeljka. Omenjen način dela velja, dokler se zaloge v šivalnici in tkalnici ne uredijo v normalno stanje.

5. V tkalnici se pripravi stimulacija za udevalke v odvisno-

sti na doseganje plana. Nadalje se postavi individualna norma na vdevanju.

6. Vodjo proizvodnje in vodjo predilnice se zadalži, da sta odgovorna za koordinacijo med predilnico v Metliki in Novim mestom.

7. Režijsko osebje mora biti v polnem sestavu v vseh izmenah in mora zagotoviti tekoče in kvalitetno odvijanje dela.

8. Interna kontrola mora ustaviti vsako proizvodnjo, ki bi povzročila zastoje na naslednjih fazah in mora tesno sodelovati s proizvodnjo in obratno.

9. Strokovni kolegij direktorja temeljne organizacije naj pripravi v roku 2 dni predlog začasne premestitve režijskih delavcev na proizvodna delovna mesta.

10. Strokovni kader delovnih enot ne sme dovoliti, da stroji stojijo zaradi pomanjkanja delovne sile.

11. V roku 14 dni naj se za šivalnico pripravi sistemska rešitev problematike proizvodnje v odnosu do količine, kvalitete ter števila zaposlenih.

12. Transportna grupa v IVS se razformira, delavce pa se razmesti v skladišče tkanin, skladišče hlač in skladišče surovin.

13. Delo disciplinske komisije se mora bolj ažurirati, ukrepi proti kršiteljem pa naj bodo strožji.

14. Za neizpolnjevanje teh ukrepov in delovnih nalog se posameznike lahko zamenja na druga delovna mesta.

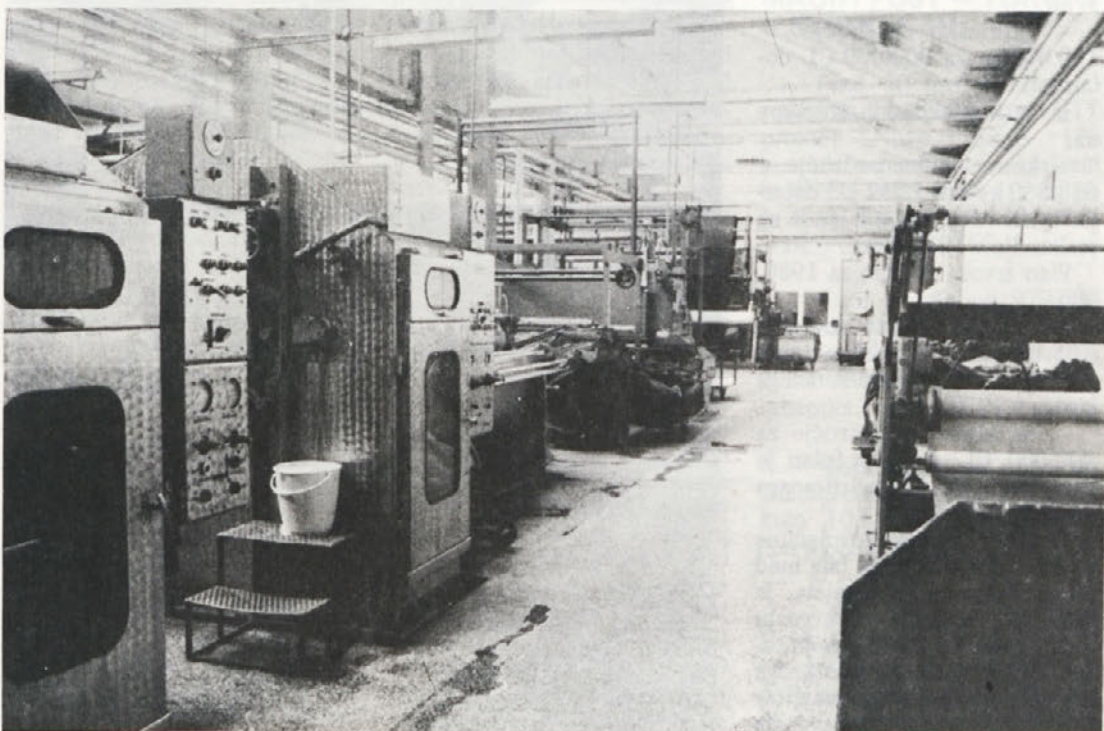
15. Na podlagi teh ukrepov mora biti dinamika proizvodnje takšna, da se izguba proizvodnje v zadnjih mesecih nadoknadi v naslednjih mesecih in zagotovi pravočasna izdoba tkanin.

Navedeni ukrepi veljajo do normaliziranja stanja.

Novo mesto, 4. 9. 1980

NAMESTNIK
PRESEDNIKA DS:
KOCJANČIČ IVAN

PRESIEDUJOČI NA
IZREDNEM ZASEDANJU
DELAVSKEGA SVETA:
BOJAN PUREBER



Pogled v prostore oplemenitilnice

Svet dobro pozna naše izdelke

DO Novoteks je prve korake pri izvozu naredila leta 1965. V tem letu so bili izvoženi prvi metri tkanin in kilogrami preje. Od takrat naprej je DO z večjim ali manjšim uspehom vsako leto prisotna na svetovnem tržišču.

V letu 1979 je bilo jasno, da mora naše gospodarstvo močno povečati izvoz, da bi si zagotovili devizna sredstva za uvozne potrebe proizvodnje. Tudi v DO Novoteks smo si zastavili večje planske naloge v izvozu za leto 1980, kot smo ga uresničili leto poprej.

Poglejmo, koliko smo izvozili v letu 1979:

- konvertibilno področje: 442.298 m tkanin v vrednosti 1.673.788 US dolarjev;

- klirinško področje 29.975 m tkanin za 207.753 CL dolarjev;

skupaj: 473.273 m tkanin.

Konfekcijski izdelki:

- konvertibilno področje — 646.569 kom. za 2.561.004 US dolarjev,

- klirinško področje — 28.600 kom. za 367.990 CL dolarjev.

Skupno: na

- konvertibilno področje izvoza za 4.234.792 US dolarjev,
- klirinško področje za 575.743 CL dolarjev.

Plan izvoza za leto 1980, katerega smo si načrtali konec 1979, pa predvideva:

izvoz tkanin na:

- konvertibilno področje — 510.000 m za 2.328.770 US dolarjev (v primerjavi z izvozom v 1979. letu povečan za 39 %), in na

- klirinško področje — 100.000 m za 900.000 CL dolarjev.

Izvoz konfekcijskih izdelkov na:

- konvertibilno področje — 688.580 kom. za 1.523.232 US dolarjev (plan večji za 10 % glede na realizacijo v 1979. letu).

Plan izvoza skupno za 1980. leto:

- na konvertibilno področje za 5.144.002 US dolarjev (plan je večji za 22 % od realiziranega izvoza v 1979),

- na klirinško področje za 900.000 CL dolarjev (plan je večji za 56 % od realiziranega izvoza v 1979. letu).

Glede na projekcijo plačilne bilance za 1980, ki je bila med letom načrtana in sprejeta, je SISEOT Slovenije v avgustu omejil pravico razpolaganja samo na 60 centov od izvoženega US dolarja. Zaradi teh omejitev je povečan izvoz za Novoteks življenjskega pomena, saj lahko

IZVOZ JE ZA „NOVOTEKS“ ŽIVLJENJSKEGA POMENA, DA SI ZAGOTOVI SUROVINE ZA NORMALNO PROIZVODNJO

kupimo volno, barve in rezervne dele samo iz uvoza. Če si ne bomo pridobili deviznih sredstev, bomo prišli v težave, da ne bomo mogli proizvajati s polno kapaciteto. V drugem polletju 1980 je poslovna politika naravnana tako, da se maksimalno poveča izvoz na konvertibilni trg. Moram poudariti, da se je sedaj izkazala pravilna poslovna politika Novoteksa, da je izvažal in bil prisoten na različnih tržiščih tudi že v letih, v katerih ni bilo tako ostrih zahtev družbe po izvozu. V nasprotnem primeru bi imeli v letošnjem letu še večje probleme glede preskrbe z repromaterialom, ker bi se kot nepoznana firma mnogo težje vključevali v zahtevna svetovna tržišča.

Kaj smo uresničili od planiranega izvoza v prvih 8 mesecih 1980?

Izvozili smo:

- na konvertibilni trg 366.670 m tkanin za 1.750 US dolarjev ali doseženo 75 % plana za 1980, 394.770 kom. konf. izdelkov za 1.701.735 US dolarjev ali 60,5 % plana za leto 1980.

- Na klirinško področje skupno za 3.451.843 US dolarjev, ali doseženo 67 % plana za konvertibilni trg za leto 1980.

Razvidno je, da smo plan izvoza tkanin na konvertibilni trg presegle, medtem ko ga na klirinško področje še nismo dosegle — zanj imamo planiran izvoz v zadnjih 4 mesecih leta. Ravno tako ni dosežen plan izvoza konfekcijskih izdelkov na konvertibilni trg. Vzrok je v tem, da je bila v prvih mesecih leta proizvodnja (in seveda izvoz) v TOZD Trebinje nižja od plana, kupec iz Libanona pa je storniral že dogovorjene količine hlač. Toda skupni izvoz DO na konvertibilni trg je dosežen v času od I. do VIII. meseca 100 % glede na plan v tem času, odnosno 67 % glede na letni plan 1980.

Katere količine moramo izvoziti v zadnjih 4 mesecih tega leta?

Izvoziti moramo še: na

- konvertibilno področje 309.800 m tkan. za 1480.358 US Dolarjev, na

- klirinško področje

106.400 m tkan. za 956.310 CL dolarjev in na

- konvertibilno področje 233.000 kom. konf. izdelkov za 768.131 US dolarjev.

Če bomo izvršili zastavljene naloge v naslednjih mesecih, bo DO izvozila v letu 1980:

— na konvertibilni trg:

tkanin za 3.230.466 US dolarjev ali za 38 % več kod je planirano,

konfekcijskih izdelkov za 2.469.866 US dolarjev ali 88 % letnega plana odnosno skupno za 5.700.332. US dolarjev ali 10 % več kot smo planirali.

— Na klirinški trg:

za 956.310 CL dolarjev ali za 6 % več kot smo planirali.

V katere države izvažamo?

Tkanine izvažamo v ZDA, pribl. 65 % od vseh izvoženih količin, nadalje v IRAK, v ALŽIR, na CIPER in v LIBANON. V sodelovanju z konfekcijami MURA Murska Sobota, KLUZ Beograd in KAMENSKO Zagreb pa izvažamo v Zahodno Nemčijo in Anglijo. S klirinškega področja je naš največji kupec SOVJETSKA ZVEZA.

Konfekcijske izdelke izvažamo skoraj 80 % v Zahodno Nemčijo in to takozvane posle predelave — lohn (kupec nam pošlje osnovni material in pribor, mi pa izdelamo dogovorjeni izdelek, sa pravi da izvažamo samo delo). Občasno izvažamo tudi v države Bližnjega vzhoda.

Izvažamo preko sledečih izvoznih organizacij: Jugoeeksport Beograd, Uniteks Ljubljana, Jugotekstil Ljubljana in Centrotekstil Beograd.

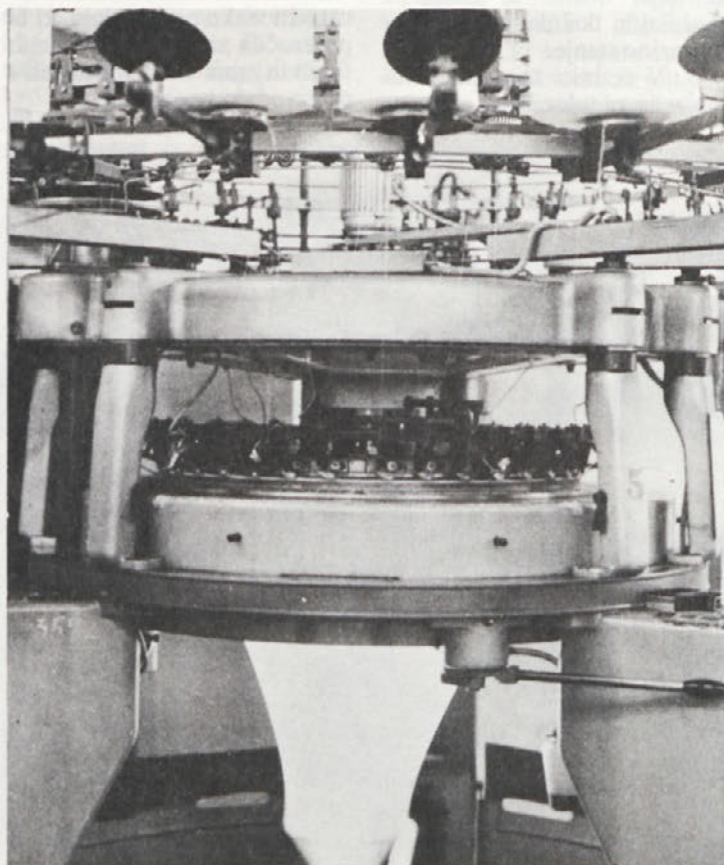
Problematika izvoza

— konvertibilno področje

Dežele v razvoju, predvsem arabske, imajo še neomejen uvoz, je pa predvsem problem raziskava trga in cene, ki so zelo nizke zaradi ponudbe in konkurence, ki se tam srečuje iz skoraj vsega sveta. Prisotni so tudi različni riziki, ki jih drugod ni. Afriško področje se počasi vključuje, je pa premalo organiziranega nastopa na tem tržišču, predvsem od izvoznih podjetij, ker bi za posamezne proizvajalce samostojno nastopanje pomenilo ogromne stroške, ki jih ni mogoče pokriti. Razen tega so tu tudi riziki, s katerimi je treba računati.

Za področje ZDA se čuti pomanjkanje pri konfekcijskih izdelkih, predvsem pa tesnejše dolgoročne povezave, ker to

(Nadaljevanje na 5. strani)



Pletenje jerseja

tržišče zahteva specifično tehnologijo, ki bi se mu morala prilagajati, to pa se izplača samo pri velikih količinah in dolgoročnih poslih.

Vsako področje sveta ima specifične zahteve glede desena, otipa tkanin, dolžine komadov itd. Zahteve so dokaj obsežne in moramo se jim prilagajati, če hočemo izvažati. Vedeti moramo, da lahko prodamo samo tak proizvod, katerega trg sprejme in potrdi.

Izvoz konfekcijskih izdelkov, takozvani posli predelave — lohn, gredo predvsem v Nemčijo, Skandinavijo, so pa pod stalnim pritiskom cen in notranje konkurence. Pričakovati je še slabši položaj, ko bosta k EGS pristopili še Grčija in Španija, ki nam že sedaj močno konkurirata (poleg Malte, Maroka, Tunisa in Alžira) pri teh poslih. Kupci ne zaključujejo na daljši rok, ker se je tudi pri njih spremenila situacija — trgovci zaključujejo vse bolj v kratkih rokih. Količine oziroma serije so se znatno zmanjšale, povečalo se je število modelov oziroma variant. Velik problem predstavlja tudi to, da je predložen model prodan in je treba izdelati izdelek točno po vzorcu, kar pa je včasih težko, ker niso na razpolago ustrezni stroji.

— Klirinško področje

Predvsem je problem, da za CL dolar ne moremo uvažati s konvertibilnega področja. Razen tega v te dežele solo hlače in krila težko prodamo (predvsem v SZ). Ravno tako izvoz ni stimuliran kot je na konvertibilno področje. Ne glede na gornje je to tržišče za v prihodnje perspektivno in ga ne smemo popolnoma zanemariti.

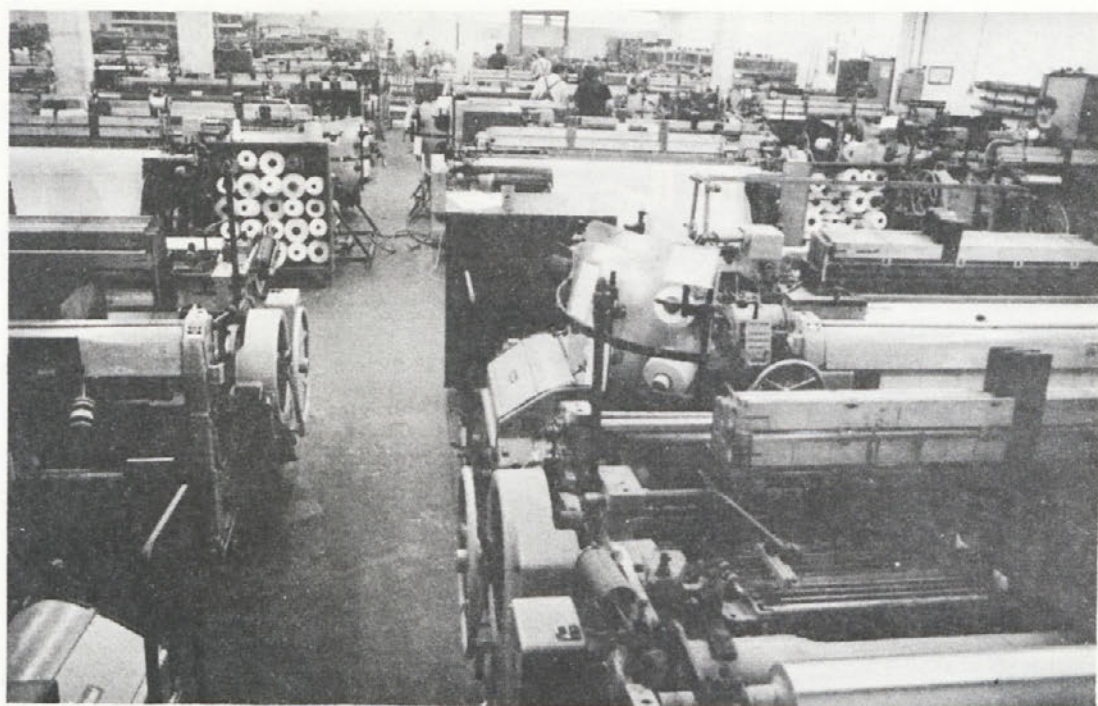
Opomba:

— konvertibilno področje spadajo države, kjer se plačuje za opravljen izvoz z ameriškim dolarji ali z drugo tujo valuto, s katero mi lahko kupimo reprov material oziroma plačamo račune v katerikoli drugi državi.

— Za klirinško področje pa je značilno, da za opravljen izvoz v neko od teh držav ne moremo za ustvarjeno izvozno vrednost kupiti materiala v drugi državi, temveč samo v tisti, kamor smo izvozili in za isto protivrednost (računi se medsebojno poračunajo v okviru obeh držav). To so SSSR, Češkoslovaška in Nemška demokratska republika.



FRANCI KOVAČIČ



Tu „raste“ naš kruh, s te „njive“ zajemamo tekstilci ...

Uvoz je čedalje težji

Svetovni ekonomski položaj je vse težji. Zaradi ekonomske in predvsem energetske krize je material dražji, na trgu pa večkrat zmanjka nekaterih materialov, ki so potrebni za proizvodnjo in široko potrošnjo.

Ekonomske odnose s tujino v naši republiki ureja republiški komite za ekonomske odnose s tujino — „RKEOT“ in na samoupravni osnovi Samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino — „SISEOT“. Njuno delovanje večkrat zasledimo po radiju, televiziji in v dnevnem časopisu.

RKEOT in SISEOT vodita in spremljata gibanje uvoza po treh skupinah: reprov material, oprema in široka potrošnja. Zaradi negativne devizne bilance uvoza in izvoza mesečno spremljata in sprejemata ukrepe za izboljšanje, kar pa mnogim podjetjem povzroča težave pri oskrbi z reprodukcijskim materialom. Po medrepubliškem sporazumu mora biti v tem letu devizna bilanca za republiko Slovenijo pozitivna, to je: izvoz mora biti najmanj enak uvozu. Da pa bo to zagotovljeno, sta RKEOT in SISEOT v tem letu že trikrat spremenila uvozne pogoje z večjimi restrikcijami. To najbolj občutijo tiste DO, ki še ne pokrivajo uvoza z izvozom in med temi je tudi naša DO. S samoupravnim sporazumom je bilo za leto 1980 predvideno, da morajo DO same zagotoviti devize za uvoz in to od izvoza 95 %. Po tem bi moral biti izvoz že večji od uvoza. V juniju je bil odstotek zmanjšan na 80 % in na skup-

ščini SISEOT 3. 9. 80 na 60 %, od tega pa gre še 5 % za bilanci-ranje v enoti tekstilne industrije.

Zaradi stalnega spreminjanja tečaja dinarja napram tuji valuti je uvoz materiala dinarsko dražji in večji. Vrednost dolarja za obračun se je spreminjala v letošnjem letu od 1. 1. — 31. 3.: 1 ameriški dolar je bil 19 din, od 1. 4. — 5. 6.: 20,10 din in od 6. 6. 80 je 27,30 din.

Po obračunu se predvideva, da bo uvoz reprov materiala v naši DO znašal 172.700.000 din, od tega za proizvodnjo prej in za proizvodnjo konfekcije 17.300.000 din. Manjko deviznih sredstev bo treba dobiti od podjetij, ki imajo večji izvoz od uvoza s samoupravnim sporazumevanjem, s skupnim sodelovanjem pri ustvarjanju deviznih sredstev.

Uvoz opreme je v tem letu otežkočen, uvedeno je celotno devizno pokrivanje, kar prej ni bilo potrebno. V letu 1979 je bilo pokrivanje od 30 — 40 % vrednosti opreme, pred tem pa nič.

Predvideva se še, da bo treba neodplačane kredite za opremo plačati z lastnimi ali pridobljenimi devizami. Do skupščine SISEOT 3. 9. 80 je bilo možno prijaviti uvoz v višini 15 % od vrednosti izvoza, po 31. 9. 80 pa je ustavljeno sprejemanje uvoznih prijav za opremo. V DO Novoteks je v letu 1980 uvoženo opreme za 184.000 dolarjev, nerealiziranih uvoznih prijav pa ni. Za izvoz opreme je treba predhodno pred prijavo

dobiti soglasnost za uvoz od Gospodarske zbornice in SISEOT, kar pa je zaradi omejenih sredstev otežkočeno.

Da bo proizvodnja tekla normalno in brez zastojev, bo treba zastaviti vse sile, povečati izvoz, manjko deviz pa dobiti od drugih DO.



VLADIMIR MARČIČ

ZANIMIVOSTI IZ DOMAČIH POŠT — TOKRAT V ŠTEVILKAH

— Pred 20 leti je bilo na območju podjetja za PTT promet Novo mesto 129 poštних nabiralnikov v krajevni in 169 v vaški dostavi; zdaj jih je v krajevni dostavi 152, v širši (vaški) dostavi pa 356.

— Lani je bilo od 979.000 sprejetih priporočenih pošilk izgubljenih ali poškodovanih samo 14 pošilk — ali 0,0014 odstotka.

— Leta 1961 so pošte na Dolenjskem opravile uporabnikom 10.175.000 ptt storitev, lani pa že 121.089.000.

— Pred 20 leti je imela Dolenjska v medkrajevnem tt prometu samo 6 visokofrekvenčnih kanalov, danes pa jih ima: 98 telegrafskih in 578 telefonskih.



Pogled na Trebinje, prikupno mesto v vroči Hercegovini — spredaj most čez reko, ki so ga prestavili po kosih za nekaj sto metrov, da so ga lahko ohranili v prvotni, izvorni obliki.

TREBINJE: pravočasno smo se opredelili med domačim trgom in izvozom

Novi ukrepi na področju devizno plačilne bilance so pokazali, kako daljnovidna je bila politika izvoza konfekcijskih izdelkov. Pravzaprav to niti ni presenečenje, če vemo, da smo že od začetka konfekcijske proizvodnje, torej že ob ustanovitvi konfekcije pred desetimi leti, prve proizvedene hlače izdelali prav za izvoz na nemško tržišče. Od takrat dalje smo bili priče vzponom in padcem izvoznih prizadevanj, vendar pa smo vsako leto izvozili preko 30 % celotne proizvodnje.

Vse tri konfekcije izvažajo skoraj celotni proizvodni program. Lanskoletna proizvodnja dosega že 50 % v korist izvoza. Za tako veliko povečanje izvoza ima predvsem zasluge TOZD Konfekcije III v Trebinju, kjer smo bili že pred stabilizacijskimi prizadevanji priče smeli potezi. TOZD Trebinje se je namreč odločil, da vse svoje kapacitete vrže v izvoz. Kako dalekovidna je bila ta poteza, nam kaže sedanja gospodarska politika, ko je bila med ostalimi tudi tekstilna industrija spuščena na trdna tla stabilizacije in si mora zagotoviti stodontno pokrivanje uvoza z izvozom oziroma po zadnjih ukrepih moramo izvoziti celo 20 % več kot bomo uvozili.

Kako je prišlo do tega velikega uspeha v TOZD Trebinje, nam povedo sledeči podatki:

— dvig proizvodnje iz približno 26.000 — 30.000 koma-

dov mesečno na 45.000 — 50.000 komadov. V letu 1979 so tako proizvedli že 508.372 komadov za izvoz, v prvih sedmih mesecih letos pa 274.824 komadov.

— Povečanje števila delavcev na 345. To povečanje pa je samo na produktivnih mestih in ne na režijskih!

— Zmanjšanje števila kupcev na dva, obenem pa povečanje prodajnih količin po modelih.

— Organizacija nove proizvodne linije.

— Nova samoupravna organiziranost v smislu zakona o združenem delu

— Kot najvažnejši element pa je bil izreden napor in trud

zaposlenih, da izpolnijo proizvodni plan, roke dobav kupcem, ter ustrezna izvozna kvaliteta. Pri tem ni bilo vprašanje, kdaj in kako se dela. Prenekatero prosto uro in noč je bilo treba žrtvovati za dosego zastavljenih ciljev. S tem so si pridobili zaupanje kupcev in si vnaprej zagotovili večletno sodelovanje.

Zato gre delavcem, organizatorjem proizvodnje in vodstvu TOZD brez dvoma priznanje, saj so dosegli zastavljeni cilj ter tako omogočili celotni OZD lažje premagovanje zastavljenih nalog.



ANDREJ PETRIČ



TO Konfekcija I ima svoj plan, ki pa ni odvisen samo od dela in znanja delavcev Konfekcije I, temveč vpliva jo nanj tudi druge službe v DO. Zaman bi se trudili delavci, da dosežejo plan, če pa ni potrebnega materiala in dokumentacije. Lep primer je, ko dobimo v obrat konfekcije nekvalitetno blago. Prisiljeni smo ga zavrtni, nadomestnega blaga ne dobimo takoj in že smo v zastanku s planom. Tudi na-

Če bi se vsi obnašali stabilizacijsko

ročen material ne pride vedno do roka. Ko smo delali KOLEKCIJO 5000, bi morale biti šablone narejene do 20. 6. 1980, pa so bile zadnje izročene proizvodnji 27. 6. 1980.

Vse to nam onemogoča normalno doseganje ali celo preseganje plana in ker plan ni takšen, kot bi moral biti, so tudi ocene učinkovitosti manjše. Sedaj pa pridemo do problema, ki žuli delavce Konfekcije I. Ocene delavcev v drugih službah, od katerih je tudi odvisno doseganje našega plana, so precej visoke, zato se delavci naše TO sprašujemo, zakaj tudi te ocene niso nekoliko nižje, saj je tudi doseganje ali nedoseganje našega plana odraz njihovega dela. Še najbolj pri vsej stvari so prikrajšani delavci predmontaže, montažnih linij, zamontaže, ker so bili pripravljeni izpolniti plan ali ga celo preseči, pa so bili pri tem onemogočeni zaradi prej navedenih napak.

Seveda tudi v naši TO ni bilo vse v redu opravljeno, vendar so bili vsi delavci zaradi svojih napak ocenjeni veliko nižje. Želimo si, da bi bilo v tem času stabilizacije čim manj napak, da bi delavci v neposredni proizvodnji, ki so pripravljeni delati, lahko nemoteno opravljali svoje naloge.

S tem bi se izboljšali tudi medsebojni odnosi, pa tudi osebni dohodek delavcev.

KOMISIJA ZA DR IN OD—KONFEKCIJA I

Uspela razstava zbirk, ročnih spretnosti in amaterskih umetniških del naših delavcev

Mladina Novoteksa je že drugič pripravila razstavo v sejni dvorani delovne organizacije. K sodelovanju je povabila vse zaposlene in upokojene delavce, ki so se ljubeznivo odzvali in svoje zbirke, izdelke in umetniške stvaritve na tej razstavi dali na ogled sodelavcem in slučajnim gostom, poslovnim strankam in drugim, ki so v teh dneh bili v Novoteksu. Nedvomno je razstava uspela. Bilo je zelo dosti hvale, izrečene mladini Novoteksa, ki je to razstavo organizirala. Obiskovalci razstave, ki jih je vedno bilo precej v dvorani, so si z zanimanjem ogledovali razstavljene eksponate. Neverjetno, kaj vse zbirajo naši delavci in kakšne lepe reči izdelujejo v svojem prostem času!

Na razstavi, katero je odprla tovarišica Mira Kump, predsednica koordinacijskega sveta ZSM delovne organizacije Novoteksa, se je ob otvoritvi zbralo veliko število naših delavcev, ki so si z zanimanjem ogledovali razstavljene eksponate. Mnogo več delavcev pa si je ogledovalo razstavo vse dni, kolikor je bila odprta.

Razstavljene so bili izredno lepi izdelki, kot so vezanine, gobelini, pletenine, amaterske slike in risbe v akvarelu, pastelu in olju. Razstavljena so bila oblačila in potrebščine narodov Jugoslavije, ki so bili nekoč v vsaki hiši nepogrešljivi, danes pa se jih le še spominjamo. Prav tako smo videli izredno lepo zbirko stare osebne gasilske opreme.

Mladina, ki je bila organizator razstave, je letos povabila tudi športne in druge organizacije Novoteksa, da razstavijo svoje trofeje. Delavci, ki so si ogledovali razstavo, so bili prijetno presenečeni — koliko pokalov, plaket, medalj, diplom in priznanj so že osvojili naši športniki in gasilci! Škoda, ker te trofeje niso v vitrinah na enem prostoru, da bi jih lahko videli vsi, ki bi ta prostor uporabljali za sprejeme in sestanke, kjer bi družbenopolitične in druge organizacije načrtovale in se dogovarjale za nove akcije in nove aktivnosti. Vse te naše organizacije potrebujejo tak prostor in verjetno bo, ko bomo gradili nov, načrtovani objekt.



Pogled na zavidljivo število pokalov, ki smo jih prejeli za naše telesnovzgojno udejstvovanje na raznih področjih.

Razstava je zaključena — zadovoljni smo z uspehom, o katerem priča razpoloženje in odmevnost delavcev, ki so si razstavo ogledali.

Vedeti pa moramo, da razstava ni prišla kar tako, sama od sebe, bilo je tu dosti vloženega truda, organiziranega dela in znanja. Bilo je potrebno ve-

deti, kako posamezen eksponat razstaviti, da bo prišel najbolj do izraza in da bo med velikim številom prinesenih predmetov, del in ustvaritev tvoril celoto in prispeval k lepemu, celotnemu videzu razstave. Za to smo prosili mlade in manj mlade sodelavke in sodelavce, ki strokovno to področje obvladajo, da nam pomagajo pri postavitvi razstave. Niso nam odrekli; svoj prosti čas so uporabili in nam pomagali tako, da je bila razstava pravočasno pripravljena za otvoritev.

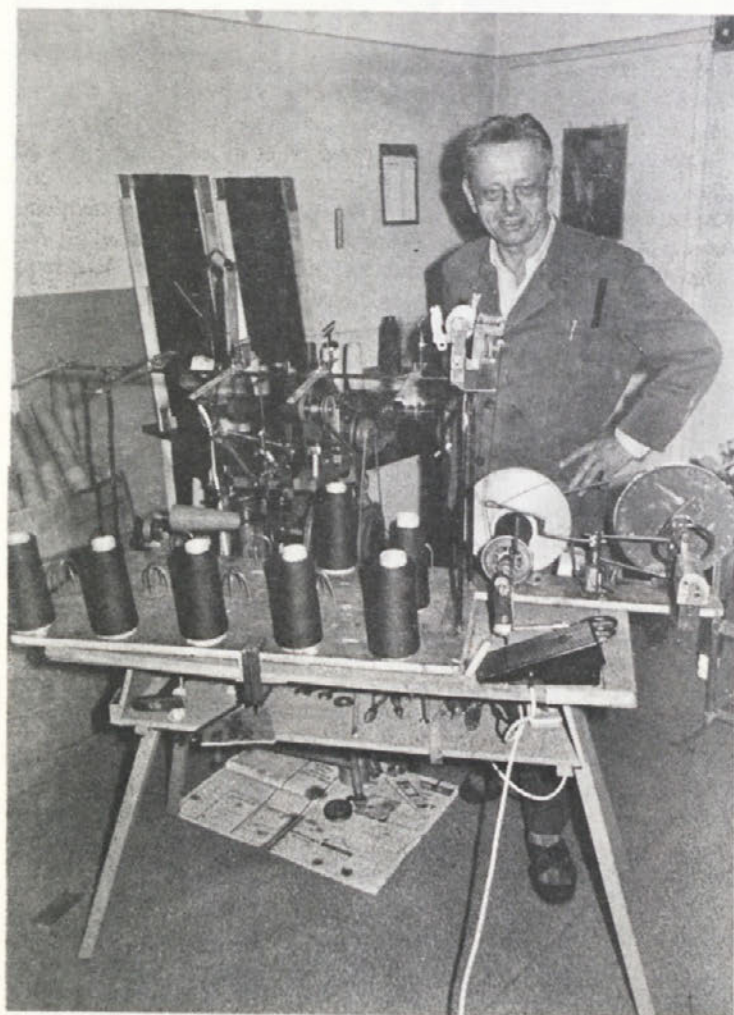
Vsem razstavljalcem, vsem delavcem, ki so nam kakorkoli pomagali pri razstavi, se iskreno zahvaljujemo. Vsi smo veseli, da smo se s to razstavo tudi mladi delavci Novoteksa delovno vključili v proslave v avgustu, saj to je naš, Novoteksov mesec.

Osnovne organizacije ZSM
NOVOTEKS Novo mesto



Z otvoritve zanimive razstave, ki je vzbudila precej pozornosti naših delavcev in delavk: zgoraj nekdanja osebna oprema gasilcev, spodaj: skupina narodnih noš iz raznih jugoslovanskih krajev.

Razmišljanje upokojenca



„Delo poživilja človeka — ob njem nimaš čas misliti na bolezen in leta ...“ trdi ves zadovoljen naš nekdanji sodelavec Ivan Lahajnar. Na sliki ga vidite ob domačem navijalnem stroju, ki mu krajša čas in dela veselje.

Novoteks je delovna organizacija, v kateri sem delal več kot 30 let. Začel sem kot delavec pri samem nastanku tovarne. Moje prvo delo je bilo čiščenje in barvanje že odpisanih tkalskih strojev, ki smo jih dobili iz Maribora. Takrat smo delali vse kar je bilo potrebno. Pri montaži statev sem se dobro seznanil z delovanjem tkalskih strojev, pa sem se takoj lahko vključil v proizvodno delo tkalnice. Če samo pomislim, kako primitivno smo takrat delali in v primerjavi z današnjim delom se moram kar malo nasmejati.

Kot primer navajam apretiranje volnenega blaga. Odkrano blago je bilo potrebno oprati — potrebnih strojev za to nismo imeli. Blago smo prali v lesenih kadeh z milom, sodo in toplo vodo, tako da sem z nogami stopical, gnetil in gazil, dokler ni bilo oprano in dovolj zmehčano. Pozneje smo dobili potrebne stroje, vendar so bili vsi stari in odsluženi, pa jih je bilo potrebno stalno popravljati.

Z delom sem si nabral potrebne izkušnje in ker sem bil zvedav, sem dosti tega znal, pa so me uporabljali za razna dela in opravila. Hitro sem napredoval v predelavca, podmojstra in kmalu mojstra v tkalnici.

Spominjam se, da smo takrat ob začetku imeli 41 tkalskih strojev, zvečenih iz vseh koncev Slovenije. Vsak stroj je bil drugačen, tako da smo imeli rezervne dele in odlitke za skoraj vsak stroj zase. Precej strojnih delov pa smo morali v lastnih delavnicah sami izdelovati, ker se jih ni nikjer več moglo dobiti. Pozneje se je stvar v mnogočem izboljšala. Izločili smo stare tkalske stroje in montirali nove. Tako smo se odločili za prve, doma izdelane tkalske stroje VTR — Zagreb. V Zagrebu so imeli dosti dobre volje, vendar malo izkušenj, pa so nam izdostavili stroje, ki nikakor niso hoteli steči. Potrebno je bilo posamezne dele stroja popravljati — ter na novo premontirati. Tu so mi precej pomagale moje dolgoletne iz-

kušnje. Stroji so stekli in blago smo tkali brez napak. Za to svoje delo sem prejel tudi priznanje delovne organizacije in občinskega društva za inovacije.

Nekoliko me je zaneslo, saj nisem hotel pisati o teh stvarih. V tem mojem sestavku sem hotel govoriti o nas upokojenecih. Hotel sem reči, da je tudi za nas upokojenca, ki smo skozi vso svojo dolgoletno delovno dobo nabirali izkušnje v tekstilni industriji, še sedaj dovolj dela — le delati je treba.

Sam sem pričel doma sestavljati primitivne naprave, na katerih previjam, sukam in parim ostanke tkalske preje za strojno in ročno pletenje. To delo ni samo dodatni vir dohodka, to delo je moje veselje, hkrati pa tudi osebno zadovoljstvo, ker lahko marsikomu ustrežem. In če človek v svojih letih nekaj brklja, nima čas misliti niti na bolezen, pa tudi starostne težave se ga izogibajo.

Vesel sem, da ste me povabili, da se udeležim s svojimi izdelki razstave, ki je posvečena tridesetletnici samoupravljanja. Vesel sem, da Novoteks ni pozabil na nas upokojenca in da nas vedno vabi na vse proslave delovne organizacije. Upokojenec smo še posebej srečni ob vsakoletnem novoletnem srečanju in se veselimo uspehov DO, v kateri smo toliko let soustvarjali.

Ponašamo se tudi z društvom upokojenih delavcev Novoteksa, ki nas povezuje in vsakoletno organizira eno ali dvodnevni izlet, katerega se radi udeležujemo.

No, in sedaj, ko končujem ta moj prispevek, priporočam vsakemu upokojenca, da si najde

kakšno delo, ki ga bo odtegnilo cesti in zadimljenim lokalom. Z delom bo ostal še vedno mlad, koristen in zadovoljen.

Zahvaljujem se mladinski organizaciji Novoteksa, ki me je povabila, da svoje izdelke razstavim na letošnji razstavi v počastitev 30-letnice samoupravljanja. Zahvaljujem se tudi vsem tistim delavcem Novoteksa, ki poleg vseh skrbi utegnejo misliti tudi na nas, upokojene delavce Novoteksa, ki smo bili pionirski delavci delovne organizacije, na katero smo vsi ponosni.



IVAN LAHAJNAR

HVALA ZA VAŠO KRI, KI REŠUJE ŽIVLJENJA!

DSSS: Belavič Matija (20), Jerič Miha (2), Turk Janez (13), Mavsar Milena (2), Zavrl Majda (12), Gazvoda Matija (30), Bojanič Branka (9), Anžlovar Stanko (16), Bele Ivan (2), Kastelic Stane (13), Šefman Vladimir (13), Klemenčič Matjaž (2), Urigelj Anica (9), Štravs Jožica (3), Filip Tine, Fink Martina, Urek Darko, Miklič Anton, Kralj Jože, Ašič Ivan, Kovačič Danilo, Kinčič Jože (20).

TO PREDILNICA METLIKA: Kerč Marjan, Nemanič Marija, Štefanič Anica, Judnič Jože.

— Že leta 1961 so dolenjske pošte skupaj z DOLENJSKIM LISTOM šle v pravo akcijo za pridobivanje novih naročnikov domačega pokrajinskega glasila SZDL. Poštni delavci so takrat pridobili 1893 novih naročnikov, zmagala pa je pošta Jesenice na Dol.: njen upravnik Jože Škrlec je dobil za 307 novih naročnikov tudi prvo nagrado — moped.



Iz preje, ki jo sam pripravi, znajo narediti spretno roke lepe puloverje, jopice in še marsikaj, kar cenimo v hladnih dnevih ...

Propaganda – kaj je to?

Zelo pogosto se srečujemo v življenju s pojmom propagande, pri tem pa v glavnem mislimo le na ekonomsko propagando. Kaj je ekonomska propaganda, to v glavnem vedo vsi, saj se občani vsak dan srečujemo z ekonomsko propagando na vsakem koraku. To so vsa sredstva javnega obveščanja (časopisi, revije, letaki, plakati, transparenti, za tem radio in televizija, filmi, razstave, revije, sejmi, izložbe itd.).

Propaganda je bila in je močno orožje vseh, ki imajo možnosti, da preko propagandnih medijev dosežejo določen cilj. Pri tem pogosto zelo prefinjeno izbirajo sredstva, da posredno ali neposredno vplivajo na zavest, pa tudi podzavest ljudi, katerim je propagandna misel namenjena. S tem močno vplivajo na javno mnenje, ga oblikujejo in če so bila sporočila javnosti pravilno posredovana, je cilj v glavnem dosežen.

Na področju propagande danes dela cela armada strokovno visoko usposobljenih delavcev. Propaganda je danes veda, znanost, umetnost, ki se, pravilno posredovana, bogato obrestuje. Strokovnjaki delijo propagando v tri dele – v črno, sivo in belo. Kaj pomeni črna, siva bela, o tem v nadaljevanju.

Črna propaganda izkorišča slabosti nasprotnika in z ustreznimi propagandnimi sredstvi doseči določeno korist, ne glede na posledice, ki jih pri tem ima nasprotnik.

Siva propaganda je podobna črni, vendar je smoter dosežen z drugimi pristopi. Pri sivi propagandi se predstavljamo nasprotniku javno kot prijatelji, vendar tako, da so očitne ali celo potencirane njegove slabosti, s tem pa mu dejansko škodujemo. Takšnih primerov je bilo dosti posebno v drugi svetovni vojni.

Bela propaganda je propaganda, ki jo poznamo kot ekonomsko propagando. Ta se v zadnjem času tudi pri nas močno uveljavlja in pomaga z nasveti kupcem prodati čim več izdelkov določene gospodarske organizacije.

Da bi lažje razumeli smisel propagande, navajam nekaj primerov. Nekateri teh primerov so znani, vendar ni slabo, da jih napišemo in se ob njih zamislimo.

Hitler je v svoji knjigi „Mein Kampf“ med ostalim napisal: „Tisočkrat ponovljena laž bo ostala bolj trdna v spominu ljudi kot katerakoli slabo propagirana resnica...“ Dogodki, ki so sledili, so na najbolj grozljiv način dokazali, da je imel prav. Pa poglejmo nekaj takih primerov.

Med vojno so si izmišljali pravljice, ki so imele namen demoralizirati vojake nasprotnih vojsk. Te pravljice so lansirali med okupiranim narodom – iz pravljice so nastale govorice, širjene med nasprotniki. Ena takih z našega področja

je govorila o dveh bratih, ki sta bila v partizanih. Eden drugemu sta prisegla, da če kateri od njiju pade, se bo prišel po smrti oglasiti drugemu in mu povedal, če res obstaja posmrtno življenje. Seveda, pravljice ne bi bilo, če eden ne bi v boju padel in tako se je v snu prikazal padli brat in živemu dejal: „Veš brat, obstaja raj in pekel, tako kot smo se učili v šoli. Hudo pa mi je žal, da se nisem boril na pravi strani.“ Za današnje čase malo naivna pravljica, ki pa je v takratnih časih imela za posledico vnašanje nemira med borce in slabo borbenost.

Drug primer je iz Nove Gvineje. Japonski agentje so razširili dobro preračunano vest med ameriške vojake, da antimalarične tablete povzročajo trajno impotenco. Ameriški vojaki so tej vesti nasledili in nehal jemati zdravila proti malariji. Kmalu se je dogodilo to, kar so Japonci hoteli doseči. Štiri petine ameriških vojakov je zbolelo za hudo malarijo in bilo izločenih iz borbenega stroja.

Danes, v času hladne vojne, se uporabljajo zelo dobro pretehtane metode, ki imajo namen razvijati sovraštvo med narodi večnacionalne dežele ter nestrpnost med ljudmi. Navadno so to podpihovanja o navedladi ene nacije v primerjavi z

drugo. Širijo informacije o nenotnosti med vodilnimi deželi, kar med ljudmi izziva občutek dvoma v pravilnost akcije ter strah in zaskrbljenost za prihodnost dežele, lasten položaj in obstoj. Takšne govorice so govorice sovražnika, posredovane so pa lahko od notranjega ali zunanega sovražnika.

No, pa poglejmo še, kaj je z belo ali ekonomsko propagando. Ekonomska propaganda se kaže predvsem v priporočilu določenega izdelka, predstavitvi proizvodnega programa in podobno z namenom, spodbuditi zanimanje za propagirani izdelek pri široki množici potrošnikov. Pri tem se tudi pogosto poslužujejo nedovoljenih sredstev oziroma so pojavi nelojalne konkurence. V ZDA so naredili zelo zanimiv preizkus vplivnosti reklame. Pa si ga oglejmo. V nekem čisto naivnem vložku na malih ekranih, ki ni imel prav nič skupnega s konkretno zadevo, so pri snemanju v vsako sedmo sliko napisali: „Kupite rdeče milo.“ Zaradi hitrosti izmenjave slik ter počasnega reagiranja očes napis sploh ni bil viden. Gledalec je ta napis zaznal le podzavestno. Rezultat tega poizkusa je bil senzacionalen. V tem preizkusnem obdobju je bila poraba rdečega mila skoraj za polovico večja kot prej. Ta primer je prav zastrašujoč, če pomislimo, da se na ta način omogoča množični vpliv na mnenje ljudi in če so sredstva za informiranje v nepravilnih rokah. Tak način reklamiranja je tudi v ZDA, v deželi, kjer denar zmora skoraj vse, absolutno prepovedan.

Najboljša in najuspešnejša ekonomska propaganda vseh časov je že nekaj 10 let stara risanka mornarja Popaja in žene Olive ter moči, ki jo pridobimo, če jemo špinačo. Pod vplivom

te risanke tudi danes naši otroci radi jedo špinačo samo zato, da bodo močni kot Popaj.

Za propagando naših izdelkov je prav, da vemo:

– da ni mogoče prisiliti človeka da kupi nekaj, česar ne želi oziroma ne potrebuje;

– če se je odločil za nakup nečesa, se ga s pravilnim in poštenim priporočilom lahko usmerja za nakup določenega izdelka. To je za ekonomsko propagando bistveno.

Naša družba je že dosegla tako visok razvoj, da je za proizvajalce kakor za potrošnike čedalje zanimivejša propaganda. Na primer: če je na policah trgovin veliko število najrazličnejših pralnih praškov (to smo že pozabili), bo na izbiro vplivala prepričanost, da je eden izmed ponujenih najboljši, to pa pomeni, da mora kupca nekdo v to prepričati. Če tega ni, bo na izbiro vplivala cena, embalaža, dišava itd.

Spomnimo se dve leti nazaj, ko je bila na policah velika ponudba raznih vrst kav. Takrat nam ni bila dobra kava iz Frankove pražarne, zahtevali smo dražjo, posebno uvoženo kavo! Ob začetku pomanjkanja kave so nam „dobri“ znanci pod roko prodajali zelo drago kavo iz sosednje Italije (beri Trsta); zdela se nam je brez okusa in tistega pravega vonja, pa vendar smo jo kupovali. Danes ne poznamo več razlik: vse je dobro, samo da je kava! Na tem primeru vidimo, kako poteka potreba po reklami tedaj, ko je določenega izdelka dovolj in ko je potrebno potrošnika prepričevati o prednostih določenih vrst kave. Če bi se danes v splošnem pomanjkanju kave pojavil reklamni napis „kupujte kavo MINAS“, bi bila taka propaganda ne samo nesmiselna, pač pa tudi smešna.



IVAN PANIJAN



Del skupine, ki je dež ni motil in je prišla peš na Frato...

Trideset let samoupravljanja – trideset let razvoja in napredka

V petek, 29. avgusta 1980, je bilo ob praznovanju 30. obletnice delavskega samoupravljanja slavnostno zasedanje delavskega sveta delovne organizacije.

Zasedanja so se udeležili vsi delegati delavskega sveta delovne organizacije, kakor tudi delavskih svetov TOZD, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in gostje. Slavnostno zasedanje je vodil predsednik delavskega sveta delovne organizacije tovariš Ratimir Pešič. V delovnem predsedstvu so bili predsedniki delavskih svetov TOZD.

Po uvodnih besedah, kjer je omenil, kako stabilizacijsko smo se obnašali pri proslavah v letošnjem avgustu, ko smo poleg 30-letnice delavskega samoupravljanja praznovali tudi obletnico obstoja delovne organizacije, v katere smo vključili tudi praznovanje delovnih jubileantov po TOZD in zelo uspelo razstavo, ki jo je organizirala mladina Novoteksa, je povabil vse zaposlene, da se udeležijo zaključne proslave na partizanski Frati.

V govoru, ki je sledil po sprejemu dnevnega reda in izvolitvi delovnega predsedstva, je predsednik DS nizal pomembne datume razvoja delovne organizacije in delavskega samoupravljanja. Zaradi pomembnosti govor objavljamo v celoti.

Zmagalo je neomajno zaupanje v človeka

„Danes praznujemo tridesetletnico samoupravljanja. Znamenita zamisel neomejenega zaupanja in vere v človeka, v njegovo ustvarjalno moč, da sam razpolaga s tistim, kar ustvarja in sodoča o življenju in razvoju ožjega in širšega

SLAVNOSTNO ZASEDANJE SAMOUPRAVNIH ORGANOV V POČASTITEV 30-LETNICE DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

področja, ta veličastna zamisel postaja čedalje bolj naša stvarnost.

Zaupanje v delovnega človeka, zaupanje, ki ga v svojih družbenih hotenjih postavljamo na najvišjo raven, je tista trajna privlačna sila, moč za vsakogar, ki mu ni le do gmotne dobrine, marveč tudi za delavsko zavest in spoznanje, da je neločljiv sestavni del družbenega mehanizma, ki vodi in upravlja delo družbo in državo!

V teh dneh, ko proslavljamo tridesetletnico samoupravljanja, se tudi delavci naše delovne organizacije spominjamo prehojene poti od izvolitve prvih organov upravljanja pa do danes.

V avgustu pred 30 leti so delavci Novoteksa med prvimi v Sloveniji, prvi pa na Dolenjskem, sprejeli načela samoupravljanja ter prevzeli nove tokove in oblike samoupravnega razvoja. 30. avgusta 1950 je bil na zelo demokratičen način izvoljen naš prvi delavski svet.

Pri prvem koraku pred tremi desetletji so mnogi izražali dvome v sposobnost delavcev, da bodo upravljali družbo, nezaupanje v sposobnost samoupravljalcev, da bodo uspešno gospodarili z družbeno lastnino, vendar je novi samoupravni sistem gospodarjenja v delovnem kolektivu vzbudil nove kvalitete, delovno zavest ter aktivnejši in vztrajnejši boj za boljši jutri.

Lotili smo se iskanja novih poti v proizvodnji in na tržišču. Naša delovna organizacija, ki je razmeroma mlada, saj je nastala

po odloku vlade SRS leta 1947 iz dveh manjših tovarnic, je v preteklih letih samouprave dosegla današnji razvoj. Leta 1958 je bila v Metliki zgrajena predilnica česane preje, na kar se je začelo preusmerjanje proizvodnje tkanin mikane volnene preje na proizvodnjo tkanin iz česane volnene preje.

Šli smo v korak z zahtevami časa

Z modernizacijo in rekonstrukcijami pa se je začelo obdobje specializirane proizvodnje. Kot prvi v Jugoslaviji smo v letu 1963 začeli s proizvodnjo tkanin iz mešanice sintetičnih vlaken in volne. Nadalje smo leta 1968 začeli s postopno

modernizacijo tkalnice in z uvedbo avtomatskih visoko produktivnih tkalskih strojev ter z dopolnjevanjem strojnega parka s sodobnimi stroji v predilnici in pripravi. Leta 1970 smo prešli na predelavo tkanin, na proizvodnjo konfekcije. Leta 1973 smo razširili konfekcijo z dislociranimi obrati v Trebinju in na Vinici.

Istega leta je v Dobruški vasi stekla proizvodnja cementnih strešnikov, ki pa se je po treh letih izločila iz delovne organizacije in postala samostojna delovna organizacija.

Rast proizvodnje je zahtevala osvajanje in prodor na novo tržišče, tako doma kot v svetu.

Hkrati smo razvijali tudi lastno trgovsko mrežo in danes imamo 15 trgovin, ki so v okviru delovne organizacije kot poslovne enote združene v TOZD trgovin.



Naš praznik: ponosnih trideset let v utrjevanju delavske zavesti, moči in vsestranskega razvoja delovne organizacije. Naših trideset let: 1950 – 1980



Med slavnostnim zasedanjem ob trideseti obletnici samoupravljanja v naši delovni organizaciji: predsedstvo zbora.

na. Rasti in modernizaciji proizvodnje je sledilo tudi moderniziranje in izpolnjevanje organizacije dela in služb.

Takšni smo v letu 1974 sprejeli načela nove ustave ter se z organizacijo v petih TOZD in s podpisom samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo organizirali na novih ustavnih načelih. Z izvolitvijo novih delegatskih delavskih svetov in drugih samoupravnih organov po TOZD in s prevzemom samoupravnih funkcij, ki

(Nadaljevanje na 11. strani)

Samoupravljanja ni brez dela in odgovornosti

izhajajo iz samoupravnih aktov in ustave, pa je nastala nova kvaliteta v razvoju delavske samouprave tudi pri nas. No, pri tem proces združevanja delavcev v TOZD še ni bil zaključen; od petih TOZD v letu 1974 in po izločitvi TOZD Strešnik iz delovne organizacije so ostali le štirje. Delavci so se samoupravno dogovorili za dodatno združevanje delavcev v TOZD. Tako imamo danes šest TOZD in DSSS. Pri vsem tem se zavedamo, da samoupravljanje ni zaključen proces, temveč narekuje nenehno iskanje novih in boljših oblik za čim boljše in neposrednejše odločanje o vseh bistvenih problemih delovnega človeka in družbe. Tako smo si zastavili naloge na vseh ravneh, kakor v DO tudi po TOZD, da aktivno v čim večji meri prispevamo k utrjevanju našega gospodarstva, k vsestranskemu varčevanju in k stabilizacijskim naporom naše družbe.

S samopravo do boljšega gospodarjenja!

Zastavili smo si nalogo zmanjšati uvoz in povečati izvoz, zmanjšati investicijsko porabo, povečati učinke in kvaliteto: hočemo se vključiti v vse napore celotne naše družbe za boljše gospodarjenje. Samoupravljanje potrjuje svojo vitalnost tudi v trenutkih, ko se naša država sooča z zapletenimi problemi gospodarjenja.

Smo sredi zaskrbljujočega gospodarskega stanja. Ustvarili smo ga sami s svojimi postopki, nanj pa vplivajo tudi mednarodne ekonomske težave, ki se žal ne zmanjšujejo, marveč kopičijo. Zelo jasno namreč postaja, da je tam, kjer samoupravno organizirani delavci neposredno in preko svojih delegatov resnično obločajo o pogojih pridobivanja in delitve dohodka, veliko manj ekonomskih težav in problemov.

Tovarišice in tovariši!

V minulih tridesetih letih smo se naučili, da imamo lahko le toliko samoupravljanja, kolikor si ga sami znamo ustvariti. Nihče nam ni ničesar podaril, vse smo zgradili s svojim znanjem, z žulji in znojem. Prehoda pot ni bila lahka; tudi ne pričakujemo, da bo pot, ki je pred nami, lažja. Vendar nobena pot, ki pelje k človeškemu dostojanstvu, k osvoboditvi človeka in dela, da delovni človek postane sam gospodar svoje usode, ni neprehodna.

Zato smo tudi tako trdno prepričani, da bomo premagali sedanje gospodarske težave, tako kot smo znali kljubovati stiskam in odpravljati lastne slabosti, napake in nasprotja v minulih letih našega samoupravnega razvoja."

Na slavnostnem zasedanju DS delovne organizacije tekstilne tovarne Novoteks je v imenu predsedstva občinskega sveta zveze sindikatov in kluba samoupravljalcev občine Novo mesto tovarišica Dragica Galič predala plaketi s priznanji tovarišema Francu Pavlinu in Petru Kumarju. Enaki plaketi pa so že prejeli na proslavi dneva samoupravljalcev tov. Milan Jakše in delovna organizacija Novoteks. Ob predaji teh odličij je tovarišica Galičeva med ostalimi dejala:

"Letošnje leto, v katerem praznujemo 30 let samoupravljanja, je želel klub samoupravljalcev občine Novo mesto, 27. junij – dan samoupravljalcev, proslaviti bolj slovesno kot druga leta.

Tako je bil sprejet sklep, da se vsako leto ob dnevu samoupravljalcev podelijo plakete s priznanjem zaslužnim samoupravljalcem in organizacijam združenega dela za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov. Te plakete s priznanjem smo letos podelili prvič.

ekonomski razvoj in s tem tudi socialno varnost ter izboljšanje delovnih in življenjskih razmer delavca – samoupravljalca, lahko ugotavljamo v teh prehojenih tridesetih letih v vsej naši domovini, republiki ali občini. Želim pa poudariti, da je ta prispevek večji v vašem kolektivu, ki je bil v prvih povojnih letih nosilec gospodarskega razvoja v naši občini in med prvimi, ki je uresničil geslo tovariša Tita „TOVARNE DELAVCEM“.

Samoupravljanje je revolucionaren proces preobrazbe družbe, ki se odraža le v pravi

gibalno družbenega napredka. To pa je dolg proces, ki se nikakor ne odvija brez ovir in težav. Samoupravljanje pa vendar ne dela čudežev in ne gre po gladkih in ravnih poteh, ne da bi bilo pri tem potrebno delo in odgovornost vsakogar.

To odgovornost so čutili in jo čutijo delavci, ki s svojo družbenopolitično aktivnostjo in z osebnim prizadevanjem v samoupravnih organih, za uspešno organiziranje, razvijanje in uresničevanje samoupravnih odnosov in samoupravljanja v vaši delovni organizaciji, za uveljavljanje delegatskih odnosov in pri krepitevi delegatskega sistema v raznih oblikah samoupravnega povezovanja dajejo svoj prispevek.

Zato sta na podlagi predlogov, ki so bili posredovani, predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov in klub samoupravljalcev občine Novo mesto sprejela sklep, da se podeli plaketa s priznanjem samoupravljalcev vaši delovni organi-



Dragica Galič izroča priznanje Petru Kumarju

Franc Pavlin prevzema priznanje

Med delovnimi organizacijami, ki letos praznujejo 30 let samoupravljanja, je tudi vaša delovna organizacija, ki je ena med prvimi napravila ta korak in dala pri oblikovanju, razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov pomemben prispevek k naprednemu uveljavljanju samoupravnega položaja delavca, k stvarnemu uresničevanju njegovih samoupravnih pravic, obveznosti in odgovornosti ter na tej podlagi k zadovoljevanju njegovih skupnih in splošnih družbenih potreb.

Upravljanje in gospodarjenje z družbenimi sredstvi na način, ki zagotavlja uresničevanje planskih ciljev in stalen dvig posamične in družbene produktivnosti dela, skladen družbeno-

socialistični revoluciji. To je bila naša revolucija. To revolucijo je vodil naš največji bорец in ustanovitelj socialističnega samoupravljanja tovariš TITO. Trajne so njegove zasluge za ustvarjanje in izgradnjo naše socialistične samoupravne skupnosti in, kot je večkrat poudarjal, svoboda človeka ni samo v pravicah, da svobodno izraža svoje misli in težnje. Resnična svoboda je predvsem, v tem, da lahko suvereno odloča o vseh vprašanih svojega življenja in dela.

S socialističnim samoupravljanjem, ki se širi na vse družbene ravni in skuša doseči razsežnosti globalnega, postopno uvajamo takšen ekonomski odnos in takšen položaj delavcev, da bodo postali odločilno

zacija in posameznikom. Ker se ob podelitvi na dan samoupravljalcev dva vaša tovariša iz objektivnih razlogov nista mogla udeležiti proslave in prevzeti plakete s priznanjem, izkoriščam priložnost današnje slavnostne seje in jima v imenu predsedstva občinskega sveta zveze sindikatov Novo mesto in kluba samoupravljalcev občine Novo mesto izročam to priznanje."

Po predaji plaket in priznanj je tovarišica Galičeva iskreno čestitala vsem delavcem ob 30-letnici delavskega samoupravljanja. Tudi mi iskreno čestitamo dobitnikom tega visokega priznanja za dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov!

IZDAJATELJSKI SVET

Ob 25. obletnici potovanja v službi miru in sožitja med narodi sveta

Piše: Ivan Ivković

Danes je 31. december 1954. leta. Vsi se pripravljamo na novoletno praznovanje. Večina nas, mladih mornarjev, se bo prvič poslavljalja od starega leta daleč od svojega rojstnega kraja, daleč od svojih najdražjih.

Za ta dogodek smo ladjo posebno skrbno očistili. Čakali smo najdražjega občana, tovariša Tita, da skupno z njim in njegovimi gosti praznujemo novo leto.

Tovariš Tito je že zgodaj popoldne prišel že zelo dobro razpoložen na Galeb. Zvečer so na ladjo prišli poleg velikega števila gostov tudi premier Nehru v spremstvu najvišjih predstavnikov Indije. Prišli so tudi naši državljani, ki so na delu v tej deželi.

Ladjo smo razsvetlili z „veliko gala“, okrasili smo jo z zastavami in zastavicami in ko so se zbrali gostje tovariša Tita, je bilo razpoloženje nepozabno. Pesem, ples, zdravice so se vrstile druga za drugo. Povsod je bilo veselo, povsod razpoloženje. Mislim, da do takrat nisem še nikoli bil tako dobro razpoložen. Približala se je polnoč in z njo čestitanja, izrečenih je bilo tisoč želja, da bi nastopajoče leto bilo srečnejše in uspešnejše, da ne bi bilo lakote in pomanjkanja, da bi zavladal povsod mir na svetu, katerega večina narodov težko

pričakuje, ker ne vedo, kaj je to mir in kaj pomeni življenje v svobodi.

Ko mi na ladji praznujemo novo leto, se v domovini komaj pripravljajo na to slovesnost. Ko smo mi ob polnoči, ob zdravici popili vsak svoj kozarec, v domovini poslušajo TV dnevnik. Zato ni nič čudnega, da nismo šli na počitek pred pol peto uro zjutraj, ko v domovini za trenutek ugasnejo vse luči in ko si sežejo v roke in zaželi drug drugemu vse najboljše ob nastopu novega leta.

Tovariš Tito je s premierom Nehrujem, z njegovim spremstvom in z vsemi svojimi gosti zapustil Galeb. Šli so v mesto, kjer so občani Calcutte priredili nepozaben sprejem dragemu gostu iz Jugoslavije.

V Calcutti ni bilo časa za počitek. Vsak trenutek smo izkoristili za ogled posebnosti tega lepega mesta. Zavedali smo se, da smo mnogi prvič in zadnjič tu. Ogledovali smo si pagode, muzeje, razstave, bili pa smo tudi na konjskih dirkah, ki se močno razlikujejo od podobnih dirk pri nas. Hoteli smo v tem kratkem času videti čim več. Želeli smo odnesti čim več vtisov s sabo v domovino. Domačini so nam pri tem pomagali, bili so izredno dobri gostitelji. Tudi zato je to potovanje nepozabno.

Zvečer smo bili na sprejemu pri indijskih mornarjih. To je bilo srečanje mornarjev dveh prijateljskih držav. Zato je tudi to srečanje potekalo mornarsko, v prijateljskem in vedrem razpoloženju. Zdravica se je menjala z zdravico. Pesmi, naše in njihove, so se zlele v eno samo pesem. Prepričal sem se, da se ljudje med sabo zelo dobro sporazumevamo, če ravno so nam navade in jezik različni. Takrat sem si zaželel, da prepotujem čim več sveta, da spoznavam domačine in se z njimi spoprijateljim. In tako ni nič čudno, da so nam dnevi v Calcutti tako strelovito minili.

Še en dan, pa gremo naprej. Morali smo še enkrat na kopno, videti še to in ono, vsak izmed nas je še hotel kupiti kakšno stvarčico in jo odnesti v domovino kot drag spomin za poznejši čas.

Tretjega januarja zjutraj se je pričelo pristanišče polniti. Prihajali so ljudje iz mesta, bližnje in daljne okolice, vsi so se hoteli posloviti od tovariša Tita in mu zaželeli srečo na njegovi poti. Okoli 16. ure je prišel tovariš Tito v spremstvu najvišjih indijskih državnikov. Pozdravljan z burnim aplavzom od več deset tisočglave množice se je tovariš Tito poslovil od premiera Nehruja in Indije. Izpluli smo iz luke, ki nam je bila zelo

prijetna, nepozabna in draga. Ob topovskih salvah in ovacijah zbranega naroda smo zapluli po reki Ganges proti morju. Po vsej dolžini plovbe so na obeh straneh obale ljudje pozdravljali tovariša Tita in njegovo spremstvo. Tovariš Tito je ves čas plovbe bil na palubi, odzdravljal je ljudem in neutrudno fotografiral ljudi in okolico.

V spremstvu rušilcev indijske flote smo izpluli iz indijskih teritorialnih voda. Od indijskega spremstva smo se poslovili s častnim salutom in robnim pozdravom.

Od Calcutte do Ranguna

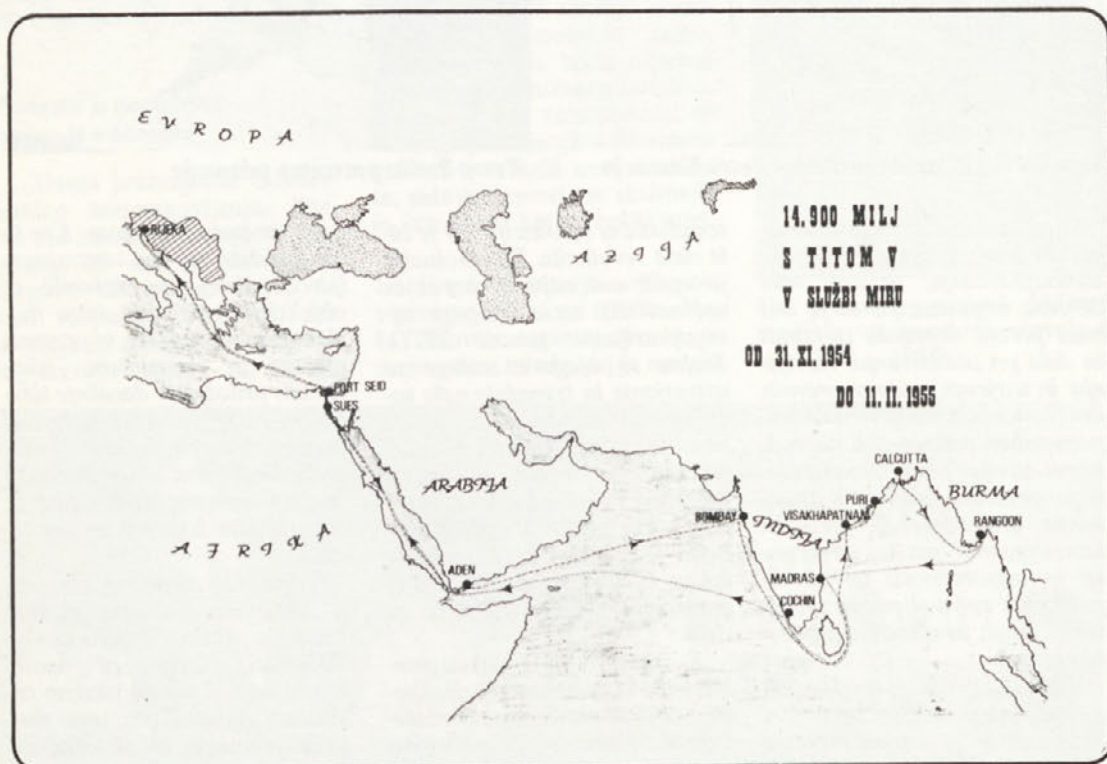
Plujemo po Bengalskem zalivu proti Burmi; naša eskadra se je prebijala po razburkanem morju. Iz trenutka v trenutek je bilo morje nemirnejše; kazalo je, kot da nas neurje želi preizkusiti, kako smo usposobljeni za plovbo ko morje podivja.

Galeb je v izurjenih rokah Titovih mornarjev. Valovi so bili izredno visoki. Najboljše smo razburkanost morja ocenjevali, ko smo opazovali, kako so valovi zalivali naše ladje v spremstvu. V trenutkih so ladje za nami izginjale v valovih, pa so se zopet pojavljale in rezale valove na predpisani razdalji, enako kot takrat, ko smo pluli po mirnem morju.

Po enem dnevu in dveh neprespanih nočeh se 5. januarja zjutraj morje umiri. Sonce je ponovno izšlo tam daleč na horizontu in pozno popoldan smo v daljavi zagledali kopno. To pred nami je Burma, država, katero bo tovariš Tito obiskal na svoji poti miru. Vpluli smo v kanal Rangun. Opazujemo okolico in obalo, obraslo s tropskim rastlinjem.

V treh urah smo prepluli kanal in vpluli v ustje reke Idavari, ki nas je pripeljala do Ranguna. Šestega januarja, nekaj pred 4. uro zjutraj, smo se usidrali nedaleč od Ranguna. Tu smo se nekoliko odpočili od naporne vožnje. Bilo je čvrsto spanje sredi reke. Okoli osme zjutraj smo dvignili sidro in zapluli do pristanišča Ranguna, kjer nam je ponovno bil pripravljen veličasten sprejem. Več tisočglava množica Burmancev, nas je na obali navdušeno pozdravljala. S plesom, pesmijo in skandiranjem so izrazili svoje zadovoljstvo ob obisku legendarnega vojskovodje in državnika prijateljske socialistične Jugoslavije. Ob 9. uri je tovariš Tito v spremstvu svojih sodelavcev stopil na burmanska tla, kjer jih je pozdravil premijer U-NU z najvišjimi predstavniki Burme.

(Nadaljevanje na 13. strani)



Odkritje spominske plošče na Preloki

Dolgoletna želja Preločanov se je končno uresničila. To veliko željo smo gojili vsa leta od vojne do danes. Vojna je namreč vzela iz naše sredine 21 življenj. Življenj, ki so mnogo pomenila, saj so bili mladi ljudje, možje in fantje, sinovi in očetje, polni življenjske zagnanosti.

A žal je na njih ostal le spomin. Da bi se jim vsaj malo oddolžili, smo vaščani pod vodstvom krajevne organizacije ZB Preloka začeli zbirati potrebne dokumente, da bi padlim v NOB in umrlim v koncentracijskem taborišču na Rabu postavili spominsko ploščo. Ker ni bilo denarnih sredstev, je odbor krajevne organizacije ZB začel zbirati akcijo po vasi in zbral nekaj denarja, kar seveda ni bilo dovolj. Zato je zaprosil še KS Vinica, kolektiv Novoteks II. Vinica in občinski odbor ZB Črnomelj za denarno pomoč. Vsi so se odzvali prošnji in po svojih močeh pomagali. Tako se je uresničila velika želja vseh vaščanov.

10. avgusta ob 15. uri je bilo svečano odkritje spominske plošče, ki bo odslej krasila gasilsko-prosvetni dom na Preloki. V uvodnem govoru je Stane Novak, predsednik krajevne organizacije ZB Preloka, pozdravil goste, delegacije borčevskih organizacij ter vse navzoče.

Nato je prosil, da z enominutnim molkom počastimo spomin na tovariša TITA. Slavnostni govor je imel Janez Vitkovič, prvoborec in organizator vstaje na tem delu naše domovine, ki je na hitro prehodil pot zgodovine in razvoja preloškega kmeta, delavca in borca. Med drugim je omenil tudi napako, ki je napisana v knjigi „Boj Belokranjcev“, kjer piše, da je Preloka belogardistični kraj. Tovariš Vitkovič je bil ves čas vojne v okolici Vinice, Preloke in Črnomlja ter pozna vsakega vaščana; zato je glasno poudaril, da so te besede neresnične, da na Preloki ni bilo nikoli mesta za belo gardo. Tako je Preločanom vsaj malo

odleglo, saj jim je marsikdo očital prav zaradi te knjige.

Po končanem govoru je tov. Vitkovič ob zvokih državne himne odkril spominsko ploščo. Pokazalo se je 21 imen. Po licih mater, očetov, žena in otrok so tekale solze žalosti in ponosa. Nadaljeval se je kulturni program, ki ga je pripravila učiteljica Marica Starešinič z otroci, ki so recitali partizanske pesmi, in domačo folklorno skupino, ki je zaplesala svoja kola v narodni noši. Program je povezovala pihalna godba iz Črnomlja.

Slovesnosti se je udeležilo poleg vaščanov še mnogo ljudi iz Vinice, Sinjega vrha, Zilj, Adlešič, Črnomlja, kakor tudi iz sosednje Hrvaške. Med vabljenimi so bili predsednik občinske skupščine Črnomelj, sekretar OK ZK, predsednik občinske konference ZSMS, predsednik občinske konference SZDL, člani predsedstva občinske organizacije ZB, predsednik KS Vinica, direktor Novoteksa Vinica in predstavniki krajevnih organizacij ZB iz vseh sosednjih krajev.

Tako smo se vsi skupaj poklonili spominu 21 vaščanom, ki so dali življenja za to, kar

sedaj uživamo mi. Njih več zdavnaj ni, a veter raznaša njihove besede, kot pravi pesnik Kajuh: „Veš, mama, lepo je, lepo je živeti, toda za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti“.

MARIJA SIMČIČ
Novoteks II. Vinica

— Leta 1961 je pošta na 6 progah „pošta-železniška postaja-pošta“ prevažala vse pošiljke še s konjsko vprego. Danes vzdružuje 7 lastnih avtofurgonskih zvez, s katerimi prevažajo vse poštne pošiljke, sprejete na poštah našega območja, za vse druge kraje v Sloveniji, Jugoslaviji in inozemstvu, pravtako pa seveda tudi v obratni smeri.

— Avgusta 1961 so v Črnomlju odprli prvo lastno pošto poslopje na Dolenjskem. Zdaj ima podjetje v svoji lasti ali pa je etažni lastnik 19 poslovnih prostorov oz. stavb. Le še nekaj manjših pošt posluje v zasebnih hišah, druge pa so v stavbah družbenega premoženja.

(Nadaljevanje z 12. strani)

Srečanje je bilo nad vse pri srčno ob topovskih salvah z Galeba ter topov s kopna.

Po pregledu častnega bataljona se je tovariš Tito v spremstvu UNU-ja in drugih državnikov odpeljal v odprtem avtomobilu v mesto. Vse ulice so bile polne ljudstva, ki je želelo videti Tita in visoke goste iz prijateljske Jugoslavije.

V Rangunu ostanemo po programu 10 dni; imeli bomo dovolj časa, da se seznanimo z mestom, njegovimi znamenitostmi in ljudmi. Spoznali bomo ljudi in njihove navade, sklenili bomo številna prijateljstva, kar je tudi namen tega velikega potovanja v službi miru. Največji del časa smo posvetili ogledu mesta. Organizirali so nam skupinski ogled mesta in znamenitosti z avtobusom. Na ta način smo si večino znamenitosti Ranguna lahko ogledali.

Obisk živalskega vrta je bil posebno zanimiv. Vrt je bogat živali tropskega področja. Bili smo tudi gostje burmanske momarice, kjer smo spremljali bogat folklorni prikaz iger, plesov, pesmi in navad tega naroda. Tudi mi smo jim pripravili kulturno umetniški program, katerega so z velikim zanimanjem spremljali.

V desetih dneh, kolikor smo bili v Rangunu, smo ogromno

videli in doživeli. Bilo nam je zelo prijetno med temi pristrčnimi, skromnimi ljudmi. Na vsakem koraku, kjerkoli smo bili, so se ljudje pogovarjali o Titu in o Jugoslaviji. Mimoidoči so nam stiskali roke in srečni izgovarjali Tito — Jugoslavija. Vabili so nas v hiše in se nudili da nam pokažejo vse, kar je vredno ogleda.

Tako je prišel tudi 17. januar, ko smo okoli 10. ure pozdravili tovariša Tita, ki je prispel s spremstvom na ladjo. Pred tem se je na obali poslavljaj od gostitelja in ljudstva, pregledal je častni bataljon in topovske salve so odzvanjale z ladje in s kopnega.

Odvezali smo se od priveza in zarezali brazdo po reki Iravari proti morju. Ljudje na obali so nas burno pozdravljali. Na obali je bilo še več ljudi kot pred desetimi dnevi, ko smo vpluli v pristanišče te prijateljske države. Mornarji Burme so nas pozdravljali s kapami ob vzkliku „Ej“, mi smo jim pozdrav vračali s trikrat „Hura!“

Tako se je končal obisk Burmi, kjer smo se srečali z novimi prijatelji. Pot nas je zatem vodila v Indijo po Bengalskem zalivu proti luki Madras. Morje je bilo mirno — spremljale so nas vojne ladje Burme do meje teritorialnih voda. Tu smo se poslovili od mornarjev prijateljske Burme s robnim pozdravom in s salutom.



Vdevanje osnove v liste.



Srednji vek

Po smrti Karla Velikega se Evropa deli na Francijo, Nemčijo in Italijo. Križarske vojne od 11. – 13. stoletja zblížajo evropske narode z narodi Bližnjega vzhoda, kar vpliva tudi na način oblačenja (turbani).

V 11. stoletju se ustanovijo mestne občine in obmorske republike ob sredozemskih obalah. Razvija se trgovina, kuje se denar, obrtniki se združujejo v cehe. Kultura postaja svetovna. V 13. stoletju postaneta pravo in medicina znanost, v 14. stol. se odpirajo univerze v vseh bogatejših mestih Evrope. To je doba ROMANTIKE IN GOTIKE.

ROMANTIKA se je razvila kot stil v Južni Evropi. Na romanski slog je vplivala antika. Njegova značilnost je polkrožni lok, ki se pojavlja na oknih in portalih širokozičnih stavb. Naš največji spomenik te dobe je samostanska cerkev v Stični. Prvotna moda v dobi romantike je bila rimsko-bizantinska. V

11. stoletju pa je bizantinski stil obdržala samo še duhovščina. Fevdalna gospoda je uvedla novo modo, ki se je vselej razlikovala od rimske.

Oblačila vladajočih so se razlikovala od oblačil podložnikov v materialu in okrasih. V kroju ni bilo bistvene razlike. Glavni material je bila volna in lan, pri vladajočih slojih tudi svila. Revnejši so imeli grobo obdelane tkanine, bogatejši fino obdelane. Kronika Karla Velikega omenja, da je kmetom zapovedano nositi temnejše barve in slabše materiale.

Najvažnejši del moškega oblačila je bila v pasu prepasana halja z vratnim izrezom, ki je segala do kolen ali do meč, dolge hlače ter neke vrste dokolenk. Čez to so nosili sponko zapet plašč, obuti so bili v usnjeno obuvalo do gležnjev.

V 11. stoletju so se pojavile prve moške spodnje hlače, ki so segale do kolen, kasneje tudi prve moške srajce.

Ženske so nosile do tal dolgo spodnjo obleko, ki je imela dolge ozke rokave, ter zgornjo obleko, ki je bila bogateje krojena in krajša. Rokavi so segali do komolcev. Pozneje so se rokavi podaljšali in razširili. Glave so si pokrivalo z barvast ruto. Poročene žene so se strogo ločile od neporočenih. Poročene so morale biti stalno pokrite z ruto ali tančico, neporočene so bile brez. Lase so imele spletene v kito ali pa so jim prosto padali na ramena.

V zgodnji romanski dobi so si ženske same šivale obleke. Na velikih dvorih so imele služabnice, ki so pod vodstvom gospodaric tkale, šivale in vezle.



Modni kreatorji radi posegajo v zgodovino kostumov, kopirajo detajle in jih vključujejo v sodobno modo – pelerine so še danes zelo priljubljene.

Modne tendence za letošnjo jesen in zimo

Italijanski kreatorji nam predlagajo dve smernici v oblačenju. Ena je inspiracija mode dvajsetih let, druga pa posega po zgodovini kostuma.

Ne glede na individualnost kreatorjev so na splošno jakne pri kostimih daljše, plašči krajši, krila v glavnem pokrivajo kolena.

Plašči so ravno krojeni, pojavljajo se tudi zvonasto krojeni, vendar v manjši meri.

Poleg klasičnih kostimov so aktualni kostimi z daljšo jakno 7/8, izpod katere se vidi krilo 15–20 cm. Te jakne so ravno krojene, največkrat brez ovrtnika z asimetričnim zapenjanjem. Rame niso več pretirano poudarjene, vendar so še vedno

podložene. V materialih je največkrat zastopan tweed in krzno. Poleg ravnih se pojavljajo tudi jakne v tim. „A“ liniji, ki pa imajo velike ovratnike.

Obleke so prav tako ravne, tim. „I“ linije; spodnji del je često plisirani ali guban. Gornji del je enostaven, okrašen z asimetričnimi detajli. Obleke so redko rezane v pasu; namesto tega poudarimo pas s skrojenim ali usnjenim pasom.

Zastopani materiali so zamet – pliš, melanjirani bukle materiali, flanele tvidi, moher, alpaka, kašmir, angora jersey, svileni žakard, svileni krep ter kloke. Hit večernih oblek je moare, svetleče zlate niti, vtakane v blago. Nevtralni barvni paleti bež, oker, karamel, maron, sivi

in črni se pridružijo živahnejše barve, največkrat srednja intenzivna rdeča.

Paleti toplih barv zemlje se pridruži porcelansko modra;



Tako so se oblačile ženske pred desetimi leti...

barva slive in vijoličasta se še niso odmaknile z modne scene.

Elegantno deluje kombinacija črne z zlato, ali črna z rdečo. Veliko je karo vzorcev, velikih



... in tako danes

S ključi na dopust v Selce

Z mozem sva sklenila, da poizkusiva letos preživeti letni oddih v počitniškem domu naše delovne organizacije. Za dopust v našem počitniškem domu sva se prijavila že prejšnja leta, vendar smo si šele letos uspeli zagotoviti letovanje ob morju, česar se je še posebno razveselil najin šestletni sin.

Letovanje v domu delovne organizacije je ugodno zaradi cen. Cene so se že v začetku turistične sezone povečale, cena za nočnine v domu pa se ni spremenila.

Za letovanje v Selcah smo se prijavili zato, ker ta kraj poznamo že od prej.

Po nekaj dnevih nakupov in pripravljanja vsega potrebnega smo dočakali težko pričakovani dan odhoda na morje. Odpeljali smo se že zgodaj zjutraj, da bi že prvi dan kar najbolje izkoristili in uživali v morju in ob njem. Po treh urah vožnje, ki je minila brez večjih prijetljajev, smo prispeli na cilj. Poiskali smo ključe, ki smo jih dobili nekaj dni pred odhodom, in vstopili v prijetno stanovanje. Presenečeni smo bili, saj nismo pričakovali tako lepo urejeno, svetlo in dovolj prostorno stanovanje, z lepim razgledom na morje in otok Krk.

Ko smo odložili prtljago in pregledali inventar, smo se hitro odpravili na prvo srečanje s toplimi žarki sonca in z osvežujočim morjem, tako da smo se z ostalimi sstanovalci lahko le bežno spoznali. Zaradi velike gneče na plaži v Selcah, ki je velika in zelo primerna za otroke, ker je obala ravna ali pa položna, smo se odpeljali proti jugu in se ustavili na Bribirski obali. Bribirska obala je poleg kraja Novi Vinodolski. Tja smo se namenili predvsem zaradi te-

ga, ker smo tam preživeli lanske počitnice in zaradi obale, ki je zelo primerna za sončenje. Prvi dan na morju je kaj hitro minil in vrniti se je bilo treba nazaj v Selce. Tu pa se je izkazalo, da ima letovanje v počitniškem domu razen nizke cene tudi več drugih prednosti pred privatnimi sobami ali kampiranjem, čeprav ima seveda tudi kamping svoje lepe strani.

Bivanje v domu nudi več varnosti pred vremenskimi nevspečnostmi, razen tega je bolj poskrbljeno za osebno higieno, pripravljanje hrane je enostavnejše in prenočevanje ugodnejše, skratka, človek se lahko počuti kot doma.

Kakor smo planirali že pred odhodom na dopust, smo naslednji dan, soboto 19. 7. 1980, rezervirali za izlet. Udeležili smo se otvoritve Titovega mostu, ki povezuje otok Krk s

kopnim. Zjutraj smo se s prijatelji, ki smo jih spoznali na morju, odpeljali na kraj otvoritve. Na svečani otvoritvi mostu je govoril predsednik predsedstva SFRJ, ki je poudaril velik gospodarski pomen tega mostu. Da je to res pomembna pridobitev, je zgovorno pričala tudi velika množica domačih in tujih turistov ter prebivalcev otoka in kopnega, ki so nestrpno čakali na otvoritev. Ob istem času so tudi prenehali voziti trajekti na liniji Črešnjevo – Voz, kar so posadke na ladjah oznanile z glasnim zvokom siren. Ta velika mojstrovina bo tudi močno povečala ugled naših graditeljev mostov v svetu. Otvoritev smo spremljali s trajektno postaje na otoku Krku, kjer smo se tudi nekaj uric namakali na tamkajšni plaži.

Tja smo se odpeljali s trajektom, vendar brez avtomobi-

la. Ko smo se hoteli vrniti, nam je postalo vroče; šele tedaj smo se zavedli kaj so pomenile sirene ob 13. uri. Ostali smo brez prevoza nazaj na kopno! Po glasnem razmišljanju, kako in kaj do avtomobila, se nam je le posredčilo nagovoriti nekega voznika čolna, da nas je odpeljal nazaj na kopno.

Vse ostale dni dopusta smo preživeli na plaži in večernih sprehodih, razen ponedeljka, ko smo bili zaradi slabega vremena prisiljeni preživeti dan v domu.

Ta dan smo imeli priložnost navezati stike s sosedi. Beseda je stekla tudi o turizmu in ugotovili smo pomembno razliko med tujimi turisti in Jugoslovani, saj smo se vsi strinjali, da ni preveč razveseljivo dejstvo, da se mi Jugoslovani lahko privoščimo samo teden dni dopusta ob našem morju, tujci pa uživajo in letujejo ob našem Jadranu tudi po mesec dni.

Teden dni dopusta ob morju je resnično premalo.



Pzdrav iz Selc — in spominček na vroče poletje ...

in malih. Hlače so še vedno aktualne, linija klasičnih hlač je zgoraj široka, spodnja stisnena in sega do gležnjev. Glavni materiali so tweed, usnje in flanela, pojavlja se karo vzorec.

JANA



Utinki z modnih brvi rimske visoke mode.

Dopust je minil — prehitro; omembe vredno je pomanjkanje živila v trgovini in to, da bi lahko prostor za domom uredili, kjer bi lahko dopustniki v domu našli razvedrilo ob igrah z žogo in z drugimi rekviziti, česar bi bili še posebno veseli otroci.

Prav preko otrok pa se ponavadi navežejo pristnejši stiki med starši, kar je prav gotovo tudi eden izmed činiteljev, ki izboljšujejo odnose med ljudmi. S tem pa tudi oddih na morju dobi nove kvalitete.



ANGELCA ŠTRBENC

Predstavljamo vam našega maratonca

Na razstavi v počastitev 30-letnice delavskega samoupravljanja smo imeli priložnost videti priznanja, medalje in spominske značke, ki si jih je priboril na maratonskih tekih doma in v tujini naš sodelavec, tovariš Jože Štine.

Prav to me je spodbudilo, da v našem glasilu napišem nekaj vrstic o maratonu, eni izmed napornih atletskih disciplin, in našemu Štinetu, ki se s to športno zvrstjo ukvarja.

Maraton je tek na dolge proge, ki je vedno imel manifestativno obeležje. Kot primer navajam pri nas dobro znani maratonski tek Zagreb-Kumrovec, potem maratonski tek s štartom in ciljem v Kumrovcu in drugi. Maraton se teče po cestah iz kraja v kraj ali do točno določene dolžine, recimo na 50 ali 100 km, ali pa se teče na čas 1 uro – 2 uri itd. Prava dolžina maratonske proge, ki je kot disciplina tudi na olimpiadah, pa je 42,195 km. Zakaj ravno 42 km in 195 m?



Spomin na maraton v Muenchnu: naš Jože teče v cilj...

Maratonski tek je uvrščen kot športna disciplina na olimpiadah moderne dobe v spomin na atenskega vojščaka, ki je po sijajni zmagi Atencev nad Perzijci na Maratonskem polju (od tu tudi ime za teke na dolge proge) 490 let pred našim štejetjem pretekel pot s polno bojno opremo od bojišča do Aten in sporočil radostno vest o zmagi. Fidipid, tako je bilo temu vojaku ime, je pritekel v Atene, predal sporočilo o zmagi, takoj

za tem pa se je od izčrpanosti zgrudil in umrl.

Sedaj pa še k našemu Štinetu. Razmišljal sem, kako bi vam ga naj predstavil, ker ga nekateri poznamo, drugi ne, pa sem se odločil za obliko neposrednega razgovora. Povabil sem ga na razgovor in mu postavil nekaj vprašanj, na katera mi je sproščeno odgovoril.

O čem smo se pogovarjali, pa boste izvedeli, ko boste ta intervju prečitali.

Tovariš Štine, poznamo te kot človeka, ki se udeležuje vseh mogočih uličnih tekov, spominskih tekov in maratonskih tekov. Zanimalo bi nas, kdaj si se pričel ukvarjati s športom, posebej pa še, kdaj si se pričel ukvarjati z maratonom?

Zanimivo pri tem je predvsem to, da kot šolar nisem imel nikakršnih nagnjenj do športne aktivnosti. S športom sem se pričel ukvarjati po svojem 30. letu. V začetku me je pritegnilo motorno kolo in sem sodeloval na raznih tekmovanjih. Ker pa je to drag šport, denarja za tekmovalno motorno kolo nisem imel, sem ta šport pri 36 letih zamenjal s tekom na dolge proge. Najprej sem se preizkusil na partizanskem maršu v Kumrovcu in ker sem vzdržal in dosegel cilj, sem dobil veselje do teka na daljše proge.

Tak tek zahteva trdno voljo, moč in vzdržljivost, kako to dosegaš?

Po prirodi sem že nekoliko trmast. Če si postavim nek cilj, ga tudi dobežem. Za maratonske teke se pripravljam vsakodnevno. Tečem vedno kadar imam čas. Treniram brez trenerja vztrajnosti teh 20 do 30 km najmanj dvakrat na teden. Hitrostni tek, navadno na 5 km, pa treniram vsak dan na stadionu Bratstva in enotnosti.

Katero tekmovalno ti je ostalo najbolj v spominu in katera je bila tvoja najboljša uvrstitev?

Najbolj mi je ostal v spominu moj prvi tek na 100 km leta 1978 v švicarskem mestu Bil Bienu. Ta tek sem s težavo pretekel. Najboljšo uvrstitev pa sem dosegel na isti progi leto kasneje. Uvrstil sem se na 1253. mesto od preko 4000 sodelujočih tekmovalcev.

Ali imajo tvoji predpostavljene razumevanje in ti omogočajo udeležbo na tekmovanjih?

V delovni organizaciji imajo veliko razumevanja za moje udeleževanje. Vedno mi z vso pripravljenostjo omogočijo, da se teh tekmovanj lahko udeležujem. Pri tem koristim svoj dopust ali pa izgubljene ure nadoknadim, kadar je to delovni organizaciji potrebno.

Vemo, da za udeležbo na tekmovanjih doma in v tujini potrebuješ precej denarja. Kako kriješ stroške?

Udeležba na teh tekmovanjih ni ravno poceni glede na vse višje cene prevozov in gostinskih storitev. V glavnem krijem stroške sam. Da bi se lahko udeležil vseh planiranih tekov, moram živeti izredno skromno, kar mi pa ni težko, saj sem po naravi varčen človek.

Rekel si: planiranih tekov; zanima nas, kdo ti teke planira, ko nimaš trenerja in koliko takih tekov opraviš letno?

Vsako leto si zastavim plan sam. O svojih tekih vodim dnevnik. Lani sem se udeležil raznih tekov, bilo jih je okoli 30. Letos sem planiral 40 tekov; prepričan sem, da bom zastavljeno si nalogo tudi opravil.

Z ozirom na naporni šport in tvojo starost nas zanima, kako dolgo se še imaš namen ukvarjati s to zvrstjo športa?

Star sem 39 let. Tekmoval bom tako dolgo, dokler bom čutil sposobnost in veselje. Ker sem se pozno začel ukvarjati s športno aktivnostjo, bi želel čim dlje ostati aktiven na tem področju.

Na koncu bi te vprašal, ali želiš še kaj dodati temu intervjuju, ker sem s svojimi vprašanji dobil dovolj informacij.

Za konec bi še dodal, da sem dosegel pogoje, da se bom letos lahko udeležil državnega prvenstva v maratonskem teku. Zahvalil pa bi se rad tudi vodstvu delovne organizacije in sodelavcem, ki imajo razumevanje in mi omogočijo, da se teh tekmovanj, ki jih ni ravno malo, lahko udeležujem.

Tovariš Jože, hvala lepa za ta razgovor! Prepričan sem, da te bodo delavci Novoteksa, ko bodo ta najin razgovor prebrali, bolj spoznali. Želim ti, da bi bil še dolgo aktiven in da bi zastavljeni cilj – čim dalj ostati aktiven in sodelovati na maratonskih tekih, tudi ostvaril.

Na koncu pa še nekaj osebnih podatkov. Tovariš Jože je v svojem štiridesetem letu. Doma je v Stranski vasi. V Novoteksu je zaposlen od leta 1965. Sedaj je na delavnem mestu delavca v tkalnici. Razen dela v delovni organizaciji ga zanima še tek na dolge proge, pri čemer je vztrajen, zato tudi dosega dobre rezultate. Mogoče bi bilo prav, da bi se strokovnjaki s telesnokulturnega področja Novoga mesta pozanimali zanj ter mu nudili strokovne nasvete za vzdrževanje telesne kondicije ter tehniko teka, nenazadnje pa tudi krili stroške za njegovo udeleževanje na tekmovanjih.

MIHA LEGAN



Jože Štine, naš maratonski tekač in navdušen, vztrajen športnik, ob razstavljenih diplomah, priznanjih in medaljah, ki smo jih lahko videli na zadnji razstavi v NOVOTEKSU.



Delavec iz tkalnice, tovariš Stefan Pust, je postal srečen dobitnik novega dvokolesa. Srečelova na Frati prav gotovo še dolgo ne bo pozabil.

Srečelov na Frati

Za dobro razpoloženje, kljub slabemu vremenu, smo poskrbeli z srečelovom, ki ga je organiziral sindikat delovne organizacije. Za organizacijo smo zahtevali poseben odbor, ki je pripravil vse potrebno – od nabiranja dobitkov pa do izvedbe na Frati. Veliko dobitkov smo nabrali v naši delovni organizaciji, saj so veliko razumevanja pokazali poslovni organi in prodajne službe. Tudi delovne organizacije iz Novega mesta: Novošol, Labod, Krka itd. so se lepo odzvali naši akciji, saj smo nabrali okoli 400 dobitkov.

Organizator je kupil le dobiček za prvo in drugo nagrado (kolo, mikser). Zaradi manjše udeležbe na Frati in velikega števila dobitkov smo se odločili, da je vsaka druga srečka polna in vrednost srečke 20 dinarjev. Pri taki odločitvi smo imeli zagotovilo, da bodo lahko prodane vse srečke, s tem pa tudi uspešnost srečelova tudi s finančne strani, kar nam potrjujejo naslednji podatki:

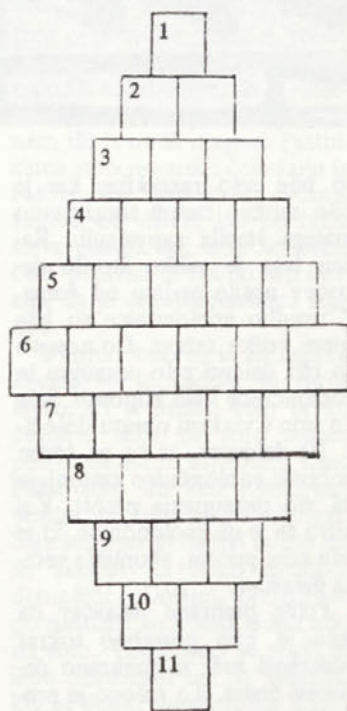
– prihodek prodaje srečk je bil 16.800 din;

– stroški za 1. in 2. dobiček (kolo, mikser): 3.565 din;
– čisti dohodek od srečelova 13.235 dinarjev.

No, naš smoter ni bil le dohodek v skromno sindikalno blagajno, ampak v prvi vrsti poživitev zabavnega dela programa; prepričan sem, da nam je to uspelo kljub slabemu vremenu. Velika zagretost naših delavcev pri udeležbi srečelova in veselje tistih z srečnejšo roko nam daje pogum, da bi bilo tovrstnih prireditev lahko čim več.

JOŽE MIKLIČ

Vreteno



Moja prva delovna akcija

Velika želja, da tudi jaz sodelujem na eni izmed delovnih akcij, se mi je uresničila. Odločila sem se, da sodelujem na zvezni MDA RIJEKA 80, čeprav sem se zavedala, da je to težka akcija, kjer nas čaka naporno delo na kamnitih tleh, kopati kanale za vodovod.

Naša brigada, ki je nosila ime skladatelja Marjana Kozine, je štela 52 brigadirjev, od tega 28 fantov in 26 deklet. Pokroviteljstvo nad brigado je prevzela zavarovalna skupnost TRIGLAV Novo mesto. 9. julija smo se brigadirji zbrali pred stavbo občinske konference mladine; tam je bila tudi že Darja Colarič, ki je bila komandant brigade. S pesmijo na ustih smo vstopali v avtobus, ki nas je odpeljal na Reko.

Po napomi vožnji smo prišli v naselje Lavarke Kukonj, kjer smo bivali mesec dni. Naselje je zelo lepo. Sestavljajo ga paviljoni, jedilnica in prostor za družbene aktivnosti.

Tako se je začelo naše brigadirsko življenje, kjer smo skupaj z mladimi iz Nikšića, Mladenovaca, Velike Gorice, Prizrena, Beograda, Stuttgarta in Skopja gradili našo domovino in spletli še eno kito prijateljstva, tovarštva, bratstva in enotnosti akcije RIJEKA 80.

Jutranji živčav se je ponavljal iz dneva v dan; ob 4.20 uri vstajanje, iskanje obleke, umivanje, sklic zbora, telovadba, pospravljanje postelj na vojaški način – MASNA –; ob 5. uri dviganje zastave in petje himne, zajtrk. Jedilnika nismo potrebovali, saj smo že kar vedeli, kaj bomo dobili za pod zob; jajca, pašteta, doručak, marmelada, salama, pa nam je kljub eroličnosti zajtrk zelo teknil. Na traso smo odšli ob 6. uri. V avtobusu je takoj zadonela pesem, čeprav smo jo peli še z napol odprtimi usti.

Na trasi je bilo včasih manj, včasih bolj zanimivo. Beseda MARENDI je bila tu najbolj zaželeno. Na vročo pripeko jadranskega sonca, znoj, pekoče žulje, ki so prekrili mlade, neutrujene roke smo pozabili – mislili smo samo na naše prazne želodce, vendar, kaj nam je pomagalo, jedilnik je bil isti kot zjutraj, le s to izjemo, da smo dobili še jogurt, ki je bil od vsega najboljši.

Ob 13. uri: konec dela na trasi, vsi v avtobus, zopet pesem, prihod v naselje in tekmovanje med brigadami, kdo bo prej pod tušem. Po kosilu smo se udeleževali raznih krožkov, športnih aktivnosti, delali na

področju informiranja, spoznavali prijatelje in kalili bratstvo in enotnost. Zvečer so bili razni kulturni programi, taborni ognji in ples v disku. Nikjer ni bilo čutiti utrujenosti. Obrazi brigadirjev so bili vedno polni življenja in ljubezni.

Moram priznati, da sem zelo ponosna, kajti naša brigada je več kot teden dni delala na otoku Krku, kjer stoji Titov most.

Brigadirski dnevi so se zelo hitro iztekli; vsak je upal, da se bodo zadnji dnevi zavlekli in trajali čim dlje, vendar zaman, čas je hitel naprej brez prestanka. Slovo je bilo zelo težko, oči polne solza, glave povešene, želeli smo si, da se prihodnje leto spet srečamo in da prijateljstvo krepimo še naprej.

To je bila moja prva akcija. Na tej akciji sem se prepričala v enotnost in bratstvo jugoslovanske mladine. Spoznala sem veliko novega, doživela trenutke, ki se jih ne da opisati, a spominjala se jih bom vedno. Končujem ta zapis z željo, da bi se prihodnje leto zopet srečala z tovariši iz brigade na kakšni drugi akciji.



LIDIJA PLUT

1. kartica za lestvico na topografiji, zadeljeno na 80°

2. sončni bog, najvišje in najstarejše božanstvo pri starih Egipčanih

3. naplavalno, nadav

4. teža ovojnine tudi reka v Črni gori

5. izletniška točka nad Prečeno

6. redovni ali samostanski sobrat, menih

7. orač

8. del odplačila posojila

9. tuje moško ime

10. ploščinska mera 100 m²

11. kratica za Amper

Spomini na skoraj četrt stoletja dela v NOVOTEKSU

PIŠE JOŽE UDOVIČ

Često so jim priskočili na pomoč prostovoljci, po potrebi pa tudi delavci iz proizvodnje.

Malice, ki smo jih plačevali,

za kupce še najvažnejše, v prodajalni so vedno dobili ostanke blaga s popustom.

Kljub zavzetemu delu v proizvodnji pa nismo pozabili na družbeno življenje. Tako kot danes smo tudi takrat organizirali razne proslave, izlete, srečanja itd. Na proslavah so nasto-

turi in zunanjih obratih. Obratni delavski sveti so obravnavali in sklepali o internih problemih svojega obrata, medtem ko je centralni delavski svet razpravljal in sklepal o zadevah na ravni podjetja.

Na podlagi politike in smernic, ki jih je določil delavski svet, je podjetje vodil in predstavljal direktor Stanislav Dolenc.

Proizvodnjo je vodil vodja tehničnega sektorja Kamilo Mikič, po njegovem odhodu pa Franjo Kelner. Komercialni sektor, v katerega sta spadala nabava in prodaja, je vodil Bogdan Kozina. Po njegovem odhodu se je formiral samostojni nabavni sektor, ki ga je vodil Bojan Brovet, in samostojni nabavni sektor, ki ga je vodil Bogo Hofbauer. Splošni sektor se je pod vodstvom Jožeta Udoviča osnoval l. 1959.

Kot je že običajno, so tudi takrat podjetje večkrat pestile hude težave, ki pa smo jih vedno uspešno premagali. Poleg skoro vsakoletne redukcije porabe električne energije nam je često zmanjkovalo surovin, premoga, rezervnih delov in dru-

gih, za proizvodnjo potrebnih predmetov. Tudi zaradi zastaranih strojev pogostne okvare so nam delale sive lase.

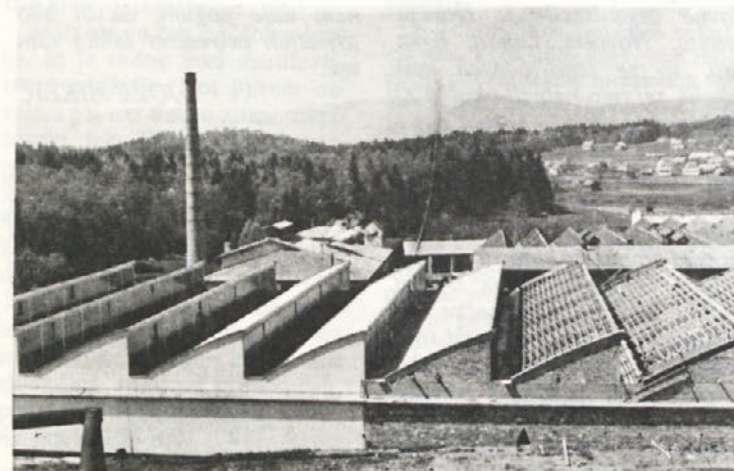
Zaradi pomanjkanja pomanjkovanja blaga nam prodaja naših izdelkov ni delala težav. Veliko težje pa je bilo z nabavo surovin, reprodukcijskega in drugega materiala.

Trg se je s proizvodnjo tekstilnih izdelkov zasitil. Nič več ni šlo v prodajo vse, kar smo naredili. Pričela se je borba za čimboljšo kvaliteto in modnimi tkaninami.

Vodstvo podjetja in samoupravni organi so se odločili, da postopoma preidemo na tako proizvodnjo, da razen modnih mikanih tkanin pričnemo z večjo proizvodnjo česanih tkanin. Prodaja le teh ni bila problematična, saj smo skrbeli, da je bila kvaliteta dobra, vzorci pa moderni. Toda odvisni smo bili od uvoza preje in delno od domačih proizvajalcev česane preje. Pri uvozu smo bili omejeni, domači proizvajalci pa nam niso dobavljali toliko preje kot smo želeli.

Da postanemo neodvisni pri nabavi česane preje, so samoupravni organi leta 1957 sklenili, da v Metliki postavimo novo predilnico česane preje. Tam so že pred leti pričeli z gradnjo novih proizvodnih prostorov za takratno Belokranjko-sedanjo

(Nadaljevanje na 19. strani)



so bile zelo raznolike, kar je bilo možno zaradi sorazmerno malega števila zaposlenih. Razen tega je veliko število delavcev nosilo malico od doma. Z uvedbo enolončnice so bile sprva velike težave. Do novosti so bili delavci zelo nezaupni in enolončnice niso kupovali. Šele ko smo v vsakem obratu določili 10 delavcev, ki so en teden dobivali enolončnico zastoj, je bil zid nezaupanja prebit. Kaj hitro se je na enolončnico, ki je bila zelo poceni, abonirala večina delavcev.

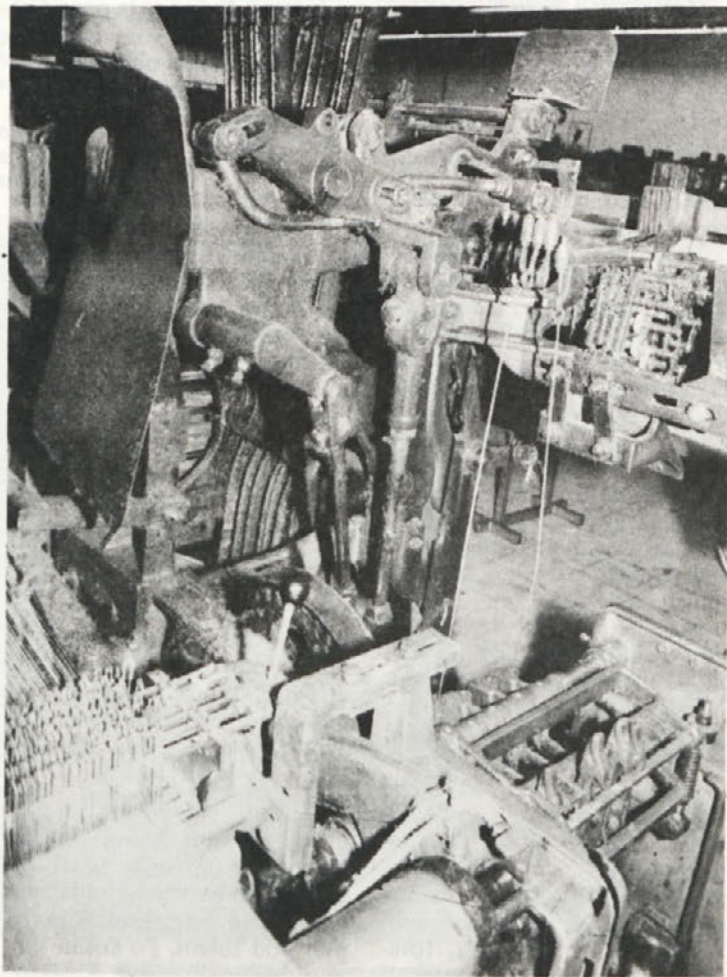
Poleg prehrane delavcev na delu je bilo potrebno tokrat poskrbeti tudi za prehrano delavcev doma. To nalogo je prevzela sindikalna organizacija. Vsako jesen so organizirali nabavo ozimnice—krompirja, zelja, sadja in drugih kmetijskih pridelkov ter jih prodajali delavcem po nizkih cenah.

Prva povojna leta je bila zelo omejena poraba potrošnih dobrin. Hrana, obleka, obutev in še marsikaj drugega je bilo na karto. Tudi po ukinitvi kart je bila še vedno otežkočena nabava. Proizvodnja potrošnih dobrin še vedno ni zadoščala za imetje potreb. Poleg drugega je primanjkovalo tudi tkanin. Da v Novem mestu ublažimo popraševanje po tkaninah, smo na Glavnem trgu odprli manufakturno prodajalno, ki jo je vodil Leopold Morela. Prodajalna je bila vedno dobro založena z našimi tkaninami. Kar pa je bilo

pali izključno novoteksovi delavci. Imeli smo svojo dramsko sekcijo, pevsko društvo in godbo. Ti so naštudirali razne skeče, solo in skupinske recitacije, pevske in glasbene točke ter često z njimi nastopali tudi izven podjetja.

In kako je bila organizirana naša samouprava? Že 30. avgusta 1950 sta bila izvoljena delavski svet in upravni odbor podjetja. Prvi predsednik delavsekega sveta, ki je štel 25 članov, je bil takratni obratovodja Janko Kastelic. Predsednik 6 članskega upravnega odbora pa je bil takratni vodja menze Franc Podržaj. Samoupravni organi so se že takrat ubadali s problemi gospodarjenja, zlasti s proizvodnjo. Začetki so bili zelo težki, saj delavci iz proizvodnje do takrat niso imeli nikakršnih izkušenj v gospodarjenju s podjetjem. Toda te težave so bile zaradi zavzetosti izvoljenih članov samoupravnih organov kaj hitro premagane. Volitvam v samoupravne organe so družbenopolitične organizacije podjetja: sindikat, osnovna organizacija ZK in mladina posvečale vso pažnjo. Za kandidate v samoupravne organe so predlagali najbolj razgledane in predane delavce.

Ko je pričela delati predilnica česane preje v Metliki, je bil tam izvoljen obratni delavski svet. Temu so kmalu sledili tudi obratni delavski sveti v predilnici mikane preje, tkalnici, apre-



Kako dolgo še ... ?

(Nadaljevanje z 18. strani)

Beti. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev gradnje niso mogli dokončati. Nedokončano poslopje je bilo ponudeno Novoteksu. Po odobritvi pristojnih organov smo dobili potrebno dovoljenje za uvoz strojev in prevzeli proizvodne in stanovanjske stavbe z vsemi obveznostmi.

V glavnem z lastnimi sredstvi, pri čemer so sodelovali prav vsi delavci, ki so se ob koncu leta odpovedali delu dohodka, ki jim je pripadal, sta bili stavbi dokončani. Z najetimi kreditom smo nabavili potrebne stroje. Z njihovo montažo smo pričeli še predno je bila stavba gotova. Vsa dela pri gradnji in montaži strojev je vodil sedanjí direktor tozđ Predilnice, ki je bil takrat imenovan za obratovodjo predilnice. Stroj je s pomočjo naših strokovnih delavcev montiral italijanski monter, ki je od časa do časa dobil za montažo posameznih strojev pomoč iz Italije. Gradnja poslopja in montaža strojev je hitro napredovala in že v jeseni 1958 je bila na občinski praznik občine Metlika slovesna otvoritev predilnice. To je bil takrat največji industrijski objekt v metliški občini. V njem je dobilo zaposlitev okrog 250 do takrat nezaposlenih delavcev in delavk.

S postavitvijo nove predilnice v Metliki se je dejansko začel industrijski razvoj te, do takrat gospodarsko zapostavljene belokranjske občine. Matično podjetje v Novem mestu pa je dobilo iz predilnice prepotrebno česano prejo. Količine česanih tkanin so se večale. Tako se je uresničeval sklep delavskega sveta, da preusmerimo proizvodnjo v izdelavo česanih tkanin.

Nekaj let kasneje smo tudi v Novem mestu likvidirali predilnico mikane preje. Stare stroje smo prodali, poslopje preuredili ter montirali nove predilne stroje za izdelavo česane preje. Približno istočasno smo postavili tudi novo poslopje za oplemenitilnico in pripravo, ki sta se do takrat stiskali v premajhnih in neprimernih prostorih. Priprava se je ločila od tkalnice kot samostojen obrat. V oba obrata je bilo montiranih več novih strojev. Na novo je bila zgrajena tudi tkalnica, ki se je močno povečala. Stare statve Schoemecher so bile izločene, namesto njih pa montirana takrat najmodernejše statve Sulzer.

Nekaj let kasneje je bil v Novem mestu zgrajen nov konfekcijski obrat, temu pa sta sledila še konfekcijska obrata na Vinici in hercegovskem Trebinju.



Piše PETER KUMER

Ta vas je zelo dolga, tako kakor so vse vasi v teh krajih; ta je bila dolga približno 7 km. Ko se konča vas Maja, se začne vas Vukičeviči, sredi vasi pa je odcep za Brestik, kjer smo nameravali zapustiti asfalt in se preko polj in gozdov prebiti čim bližje Dvoru na Uni.

Ustavili smo se v vaški gostilni na križišču, ki je bila lepo urejena in smo si naročili vsak kozarec osvežitve. Zaradi nahrbtnikov smo takoj vzbudili pozornost domačinov in gostilničarja. Prisedel je k nam, nas povprašal od kod in kam, ko je zvedel vse, kar ga je zanimalo, je takoj prinesel še dva krat po dva deci, da je to na njegov račun. Ko smo mu dali žig, nam je dal še značko prve partizanske gimnazije, ki je bila v Glini. Še bi lahko sedeli in se pomenkovali, toda treba je bilo odriniti.

Od tu je bilo lažje; šli smo po madežamski cesti, ki pa so jo že pripravljali za posodobitev. Vila se je med polji in preko gričkov, posejanih s hišami in njivami, na katerih so pridno delali kmetje, ki so nas včasih tudi malo čudno pogledovali.

Prišli smo do kraja Brestik. Tu stoji spomenik, na katerem je napisan datum 3. 4. 1942, to je dan, ko je bila na tem mestu formirana prva Banijska proletarska četa. Na drugi strani ceste sedaj gradijo spominski dom. Ta kraj je zaradi tega poznan iz NOB. Domačin nam je pripovedoval, da je v tem kraju padlo veliko partizanov, za katerih število se niti ne ve in za mnoge tudi imen ne.

Pred trgovino sredi vasi odložimo nahrbtnike; hoteli smo kupiti kruh za malico, kruha v trgovini niso imeli pač pa je trgovec poslal nekega fantiča domov in takoj je bil nazaj z domačim kruhom, žena trgovca

pa je kmalu za fantičem prinesla tudi kavo. Med tem, ko smo malicali in hvalili kruh, se je okoli nas nabralo precej domačino. Začeli so nas spraševati, kdo smo in kaj bi radi, zakaj hodimo peš, ko je vendar dovolj prevoznih sredstev na razpolago. Morali smo odgovarjati; očitno zadovoljni z odgovori so nam takoj naročili pivo.

Ulil se je dež in morali smo pod streho kar v trgovino, domačinom smo ponudili žganje, ki smo ga dobili v Glini in rekli, da je naše iz Slovenije in vsi so hvalili, kako močno slivovko imamo Slovenci. Tako smo se sprijateljili, da je eden od domačinov kupil za spomin Danilu celo bič. Predsednik KS, ki je bil obenem tudi trgovec, pa nam je podaril knjigo Miloša Crnobrnje „Banijska proletarska četa“. Tudi mi smo mu podarili knjigo s posvetilom, vendar sem pozabil katero. Zopet smo se prepričali, da bratstvo in enotnost ni samo parola, da ga v resnici srečaš na vsakem koraku.

Samo streljaj od Brestika stoji Trnovec, kraj v katerem je bil že leta 1944 prvi zlet bratstva in enotnosti. Na ta narodni zbor so prihajali udeleženci z vseh strani, povsod jih je še spremljala borba, vendar so se na vsak način hoteli udeležiti zleta in uspeli so. Ta zlet je bil povod za vso veliko zletsko aktivnost bratstva in enotnosti po vojni. V spomin na prvi zlet bratstva in enotnosti je bil organiziran leta 1964 Pohod bratstva in enotnosti v Trnovec.

Tega pohoda so se udeležili tudi Novomeščani; tov. Danilo je bil takrat izbran za polit. komisarja bataljona, ki so ga tvorile čete iz Siska, Gline, Karlovca, Gospiča, Banje Luke, Bihača, Prijedora, JLA in Novega mesta.

Dež je nehal in mahnili smo jo naprej. Proti koncu Brestika se je začela pot slabšati in se je iz dobrega makadama spremenila v gosto, razmočeno blato. Pri eni od zadnjih hiš smo vprašali za pot skozi gozd. Dva domačina sta nam jo kazala vsak v svojo smer. Gospodar hiše pa se je razjezil in rekel, da on ve, da smo pravi in da gremo peš na Kozaro, ker mu je to povedal sorodnik — miličnik, ki nas je ustavil pri Topuskom. Takoj je bilo konec sumničenja in oni drugi nam je bil takoj pripravljen pokazati pot. Šel je z nami. Med potjo smo opazovali kmete, ki so delali na njivah; ker je bilo toliko blata, so poljsko orodje vozili s sankami na njive, ker z vozom ne bi nikamor prišli.

Naš spremljevalec je šel z nami eno uro in pol in na enem od mnogih križišč v gozdu nam je rekel, naj gremo samo naravnost in bomo prišli na vrh, od koder bomo že videli vas Ljeskovac, ki ni daleč od Dvora na Uni. Pogostili smo ga z našim žganjem, rekel nam je še nasvidenje in srečno in že smo krenili vsak na svojo stran.

Pot skozi gozd ni bila dolga, pač pa precej strma. Ulil se je dež in še sreča, da smo bili pod velikimi bukvami, tako da nas ni preveč namočil. Sredi gozda smo naleteli na pastirja, ki je pasel krave, pod pazduho pa mu je tičala nepogrešljiva sekira za vsak slučaj.

Pozdravili smo ga že od daleč in ko se nam je približal, smo mu ponudili cigarete in žganje. Malo nam je že zaupal, saj nam je pokazal pot in povedal, da bomo kmalu na vrhu.

Res je bilo tako; dež je prenehal in zagledali smo jaso, obsijano s soncem, na jasi pa trop ovac in dve pastirici, starejšo in mlajšo. Pozdravili smo ju, odložili nahrbtnike, da se oddahnemo in naužijemo lepote, ki nam jih je nudil razgled. Pastircama smo ponudili čokolado in fotografiral sem ju z ovcami, vendar od daleč, ker od blizu nista pustili. Mi smo še nekaj časa počivali in ni smo niti opazili, da je starejša pastirica izginila.

Dvignili smo se in šli naprej. Zopet se je začelo še hujše blato, ki je segalo celo preko čevljev, tako da smo morali paziti, da nismo zajemali z vrha. Prišli smo do vasi Ljeskovac, vendar ni bilo nikjer nikogar. Šele ko smo šli naprej mimo hiš so skočili na neko dvorišče domačini. Očitno opozorjeni po pastirici so hoteli videti kdo da smo. Takoj smo se vrnili in lepo pozdravili ter jih vprašali, kje bi dobili predsednika KS ali sekretarja partije. Videli so, da nimamo zlih namenov pa so nam povedali, da predsednika KS ni, ker je v bolnišnici, sekretar pa stanuje na koncu vasi. Malo naprej smo šli mimo skromne šole.

V Ljeskovcu je bila v tej šoli 30. in 31. 4. 1942 prva partijska konferenca za Banijsko okrožje.

Prišli smo do hiše partijskega sekretarja in zvedeli, da ga ni doma, vendar nam je njegov oče Vukšić Adam zagotovil, da lahko spimo pri njih. V hiši smo se malo pogovorili, si umili noge, nekaj pojedli in šli na hlev v seno. Zavlekli smo se v spalno vrečo in zaspali. Zjutraj po zajtrku smo krenili najprej proti Dvoru na Uni, Bosanskom Novom in Prijedoru.



Utrinki s Frate

